

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**KOBİLER İÇİN KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN
HAZIRLANMASI: HİZMET SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ**

NEZİH MUSTAFA YUTMAZ

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. A. ERDAL ÖZKOL**

İZMİR-2017

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KOBİLER İÇİN KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN
HAZIRLANMASI: HİZMET SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ

NEZİH MUSTAFA YUTMAZ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. A. ERDAL ÖZKOL

İZMİR-2017

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “KOBİler İçin Konsolide Finansal Tabloların Hazırlanması: Hizmet Sektörü Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazılığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

..../11/2017

Nezih Mustafa YUTMAZ

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
KOBİLER İÇİN KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN
HAZIRLANMASI: HZMET SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ
Nezih Mustafa YUTMAZ

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı
Muhasebe Programı

KOBİ'ler sadece ekonomik hayatta değil sosyal hayatta da geniş bir yer tutmaktadır. İstihdam yaratmada ve bunu sürdürmede başarılı olma arzuları, cesaretli adımları ve yatırım yapma istekleriyle ekonomiye katma değer yaratmaktadırlar.

KOBİ'ler istihdamın ve üretimin önemli bir kısmını karşılamakta ve ekonomide önemli bir yer tutmaktadır. Tüm dünyada ülkeler, ekonomilerinin dinamiğini oluşturan KOBİ'lerin desteklenmesine yönelik politika ve programlar geliştirmektedir.

Konsolide finansal tablolar, grup şirketlerinin her birinin varlıklarının, borçlarının, gelirlerinin, giderlerinin özkaynaklarının ana ortaklık adı verilen ortaklık çatısı altında birleştirildiği ve tek bir işletmeye ait finansal tablo gibi sunulduğu finansal tablolardır.

Grup şirketlerde finansal tabloların konsolidasyonu ile ilgili tarafların grup hakkında doğru bilgi alması sağlanır. Bu çalışmada KOBİ tanımı ve finansal tabloların konsolidasyonu teorik olarak açıklanacak ve 2015 yılına ait bir örnekle uygulaması yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, Konsolidasyon, Konsolide Finansal Tablolar, TFRS.

ABSTRACT

Master's Thesis

PREPARING OF CONSOLIDATED FINANCIAL TABLES FOR SME'S: SERVICE INDUSTRY EXAMPLE

Nezih Mustafa YUTMAZ

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Business Administration

Accounting Program

SMEs have an important role in economic life as in social life. They bring a value for economy with their desire to invest and create employment area and for their courageous steps to maintain these desires.

SMEs have an important place in the economy and to meet a significant portion of employment and production. All over the world countries are developing policies and programs to support SMEs make up the dynamics of the economy.

The consolidated financial statements, group companies of each of the assets, debts, incomes, expenses are combined under the umbrella of the partnership the parent name of equity and financial statements that are presented as the financial statements of a single business.

To receive accurate information about the group of interested parties with the consolidation of the financial statements of the Group companies is provided. This study will be described in theoretical consolidation of the financial statements of the SME definition and application will be made an example of in 2015.

Keywords: SME, Consolidation, Consolidated Financial Statements, IFRS.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	İ
ÖZET.....	İİ
ABSTRACT.....	İİİ
İÇİNDEKİLER	İV
KISALTMALAR.....	VI
TABLolar	Vİİİ
EKLER LİSTESİ	İX

GİRİŞ	1
-------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

KOBİ VE KONSOLİDASYON KAVRAMLARI İLE KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR HAKKINDA GENEL AÇIKLAMALAR

1.1. KOBİ TANIMI VE KAPSAMI	1
1.1.1. Türkiye’deki Kobi Tanımları.....	2
1.1.1.1. Resmi Gazete’deki Yönetmeliğe Göre KOBİ Tanımı.....	2
1.1.1.2. Diğer Tanımlar.....	3
1.1.1.2.1. KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) Tanımı	3
1.1.1.2.2. TÜİK ve DPT Tanımı	3
1.1.1.2.3. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tanımı	4
1.1.1.2.4. Eximbank (Türkiye İhracat Kredi Bankası) Tanımı	4
1.1.2. Bazı Siyasi Topluluklar ve Birliklerde KOBİ Tanımı	4
1.1.2.1. Avrupa Birliği’nde KOBİ Tanımı.....	4
1.1.2.2. Amerika Birleşik Devletleri’nde KOBİ Tanımı.....	5
1.1.2.3. OECD’nin KOBİ Tanımı	7
1.2. KONSOLİDASYON KAVRAMLARI VE TANIMLARI.....	8
1.2.1. Konsolide Finansal Tablolara Duyulan İhtiyaç	8
1.2.2. Konsolidasyon Kavramı	9
1.2.3. Konsolide Finansal Tablo Kavramı	9
1.2.4. Ana Ortaklık Kavramı	10
1.2.5. Bağlı Ortaklık Kavramı	10
1.2.6. İştirak Kavramı	10
1.2.7. İş Ortaklıkları Kavramı.....	11
1.2.8. Konsolidasyonla İlgili Diğer Kavramlar.....	11
1.3. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR.....	12

1.3.1. Finansal Tabloların Konsolide Edilmesinin Amaçları.....	13
1.3.1.1. Konsolidasyonun İşletme İçi Amaçları	14
1.3.1.2. Konsolidasyonun İşletme Dışı Amaçları	15
1.3.2. Konsolide Finansal Tabloların Kapsamı ve Düzenleme Esasları.....	15
1.3.3. Konsolide Finansal Tabloların Sınırları.....	17
1.3.4. Konsolide Bilanço Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esaslar	19
1.3.5. Konsolide Gelir Tablosu Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esaslar	21
1.3.6. Diğer Konsolide Finansal Tablolar.....	25
1.3.6.1. Konsolide Nakit Akış Tablosu	26
1.3.6.2. Konsolide Özkaynaklar Değişim Tablosu	26
1.3.6.3. Konsolide Finansal Tablo Dipnotları.....	27
1.3.6.4. Konsolide Finansal Tablolarda Yapılması Gereken Açıklamalar.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

KONSOLİDASYON ÖNCESİ İŞLEMLER VE KONSOLİDASYON YÖNTEMLERİ

2.1. KONSOLİDASYON ÖNCESİ İŞLEMLER	28
2.1.1. Eliminasyon	30
2.2.2. Konsolidasyon Yöntemleri	32
2.2.2.1. Tam Konsolidasyon	32
2.2.2.2. Kısmi (Özkaynak Yöntemi) Konsolidasyon	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN HAZIRLANMASINA İLİŞKİN HİZMET SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ

3.1 ÖRNEK ÇALIŞMAYA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR	50
3.2. ND GRUP HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	50
3.2.1. ND Mimarlık.....	50
3.2.2. Trasbest.....	54
3.3.3. Konsolidasyon İşlemleri	57
3.3.1.1. Konsolide Bilançonun Hazırlanması.....	58
3.3.1.2. Konsolide Gelir Tablosunun Açıklanması.....	60
SONUÇ.....	65
KAYNAKÇA	67

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AICPA	: American Institue of Certified Public Accountants
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
DB	: Dünya Bankası
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DTM	: Dış Ticaret Müsteşarlığı
EPDK	: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
EXİMBANK	: Türkiye İhracat Kredi Bankası
GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
HM	: Hazine Müsteşarlığı
IAS	: International Accounting Standards
IASB	: International Accounting Standards Board
IASC	: International Accounting Standards Committee
IFAC	: International Federation of Accountants
IFRS	: International Financial Reporting Standards
IfM	: Institut für Mittelstandsforschung
KGK	: Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SBA	: Small Business Administration
SME	: Small and Medium Size Enterprises
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TDHP	: Tekdüzen Hesap Planı

TESKOMB	: Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TPE	: Türk Patent Enstitüsü
TPPK	: Türk Parası Koruma Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜDESK	: Türkiye Denetim Standartları Kurulu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRKAK	: Türk Akreditasyon Kurumu
TÜRMOB	: Türkiye SMMM ve YMM Odaları Birliği
UDS	: Uluslararası Denetim Standartları
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YMM	: Yeminli Mali Müşavir

TABLULAR

- Tablo 1.1 Ülkelerin KOBİ Tanımında Dikkate Aldığı Ölçütler
- Tablo 1.2 18.11.2005 Tarih ve 25997 Sayılı RG'deki KOBİ Tanımı
- Tablo 1.3 Avrupa Birliği'nin KOBİ Tanımı
- Tablo 1.4 Amerika Birleşik Devletleri'nde KOBİ'ler
- Tablo 1.5 OECD'nin KOBİ Tanımı
- Tablo 1.6 ABC Ana Ortaklık ve XYZ Bağlı Ortaklık Bilançoları
- Tablo 1.7 ABC Ana Ortaklık ve XYZ Bağlı Ortaklık Gelir Tabloları
- Tablo 1.8 H ve Y İşletmelerinin Gelir Tabloları
- Tablo 1.9 H ve Y İşletmelerinin Bilançoları
- Tablo 1.10 H ve Y İşletmelerinin Gelir Tabloları Çalışma Tablosu
- Tablo 1.11 H ve Y İşletmelerinin Bilançoları Çalışma Tablosu
- Tablo 1.12 ABC Ana Ortaklık ve XYZ Bağlı Ortaklık Bilançoları
- Tablo 1.13 ABC Ana Ortaklık Konsolide Bilançosu
- Tablo 1.14 Ortaklık Oranı-Muhasebeleştirme Yöntemi-Kar Tespiti
- Tablo 1.15 ND Mimarlık 31.12.2015 Tarihli Bilanço Aktif
- Tablo 1.16 ND Mimarlık 31.12.2015 Tarihli Bilanço (Aktif) (Devamı)
- Tablo 1.17 ND Mimarlık 31.12.2015 Tarihli Bilanço (Pasif)
- Tablo 1.18 ND Mimarlık 31.12.2015 Tarihli Bilanço (Pasif) (Devamı)
- Tablo 1.19 ND Mimarlık 31.12.2015 Tarihli Gelir Tablosu
- Tablo 1.20 Trasbest 31.12.2015 Tarihli Bilanço (Aktif)
- Tablo 1.21 Trasbest 31.12.2015 Tarihli Bilanço (Pasif)
- Tablo 1.22 Trasbest 31.12.2015 Tarihli Gelir Tablosu
- Tablo 1.23 ND Grup Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu (Aktif)
- Tablo 1.24 ND Grup Konsolide Bilanço Çalışma Tablosu (Pasif)
- Tablo 1.25 ND Grup Konsolide Bilançosu
- Tablo 1.26 ND Grup Konsolide Gelir Tablosu Çalışma Tablosu
- Tablo 1.27 ND Grup Konsolide Gelir Tablosu

EKLER LİSTESİ

EK 1: TFRS 3 İşletme Birleşmeleri Standardı

EK 2: TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı

GİRİŞ

KOBİ'ler, hem ekonomik hem de sosyal yönleriyle ekonomi piramidinde önemli bir yer tutmaktadırlar. Her iki yönleriyle de özellikle küreselleşme sonrasında dikkatleri üzerlerine çekmektedirler. KOBİ'lerin ekonomik yönden dikkat çekici özelliklerinin başında, krizler karşısındaki esneklik ve dayanıklılığı gelmektedir. Genel olarak KOBİ'ler, ekonomik krizlerden fazla etkilenmeyip, aksine bu krizleri atlattığında toplum piramidine büyük katkılarının olduğu görülmektedir. Kriz ortamında birçok büyük işletme varlığını sürdüremezken, küçük ve orta ölçekli işletmelerin hem büyük oranda varlıklarını koruduğu, hem de büyük işletmelerden boşalan alanlarda faaliyete geçerek üretim ve istihdam kayıplarını önlediği gözlenmektedir. Ayrıca, KOBİ'lerin sahip oldukları esneklik ve kullandıkları teknoloji sayesinde, geçmişe göre daha çok türde, daha yüksek kalitede ve daha ucuza üretimin gerçekleştirilmesinin ana iskeleti oldukları da ortadadır.

Sanayi Toplumu'nun ardından küreselleşme ile birlikte yeni bir toplumsal yapıya doğru geçiş başlamış, Bilgi Toplumu ya da Sanayi Sonrası Toplum olarak ifade edilen yeni toplumsal yapıda başta gelişmiş ülkelerde, ardından da gelişmekte olan ülkelerde KOBİ'ler daha önemli ekonomik aktörler haline gelmişlerdir.

KOBİ'ler istihdamın oluşturulmasına, yatırım yapılmasına, girişimciliğin geliştirilmesine, bölgesel kalkınmaya, verimliliğe, rekabet ortamının oluşturulmasına, özellikle de makroekonomik göstergelere önemli katkılar sağlamakla beraber; toplum refahında ve sosyal düzen ile gelir adaletinin sağlanmasında oldukça önemli bir role sahiptir.

Küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) ülke ekonomisi içindeki önemi her geçen gün artmakta ve bu işletmelerin üretim, ihracat, katma değer ve yatırım içindeki payı önemli büyüklüklere ulaşmaktadır.

KOBİ'lerin, işletme bünyesinde mali danışman ve uzman istihdam edememesi, sermaye piyasasından yeterince yararlanamaması, bankacılık sisteminden yeteri kadar destek alamaması, küçük yapıda olması, teknoloji düzeylerinin geri ve sermaye miktarlarının düşük olması, rekabet güçlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

İş Dünyasına bakıldığı zaman işletmeler hem ekonomik hem de kurumsal bazda birbirleri ile ortak olmaya veya birbirleri üzerinde etkin kontrol gücü

bulundurmaya yönelmektedirler. İşletmelerin bu ve benzeri faaliyetlerinde önemli olan ve finansal tablo kullanıcılarını etkileyen en önemli nokta yatırım yapan işletmenin yatırım yapmış olduğu işletme ile ilgili olarak yatırım faaliyetini finansal tablolarında ne şekilde beyan edeceğidir.

6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayınlanan Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak muhasebe işlemlerinin yapılması gerekmektedir. Bu sebeple kontrol gücünün etkin olduğu yatırımların nasıl muhasebeleştirileceği ve ilgili kişi ya da kuruluşlara bu durumun nasıl arz edileceğine ilişkin olarak TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı yayınlanmış ve gerekli konsolidasyon işlemlerinin bu standarda göre yapılması gerektiği belirtilmiştir.

TMS/TFRS'lere bakıldığı zaman finansal tablolarda yer alacak olan bilgiler muhasebe standartları açısından da düşünüldüğü zaman açık, anlaşılır, şeffaf, karşılaştırılabilir olmalıdır. Bu bakımdan yatırım yapan işletmenin bu yatırımını finansal tablolarda ilgililere sunarken finansal tabloların birleştirilerek tek bir finansal tablo olarak sunulması benimsenmiştir.

Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları, fayda maliyet analizi çerçevesinde, işletmenin finansal analizi önemli ölçüde etkileyebilecek işlemlerin bir şekilde birleştirilmesini ve tek bir ekonomik birim gibi finansal tabloların oluşturulmasını öngörmektedir. Belirtilen bu durum konsolide finansal tabloların düzenlenmesini gerektirmektedir.

Konsolide finansal tablolar, bir grup içinde bulunan işletmelerin finansal tablolarının tek bir işletmeye ait finansal tablo gibi sunulduğu tablolardır. Konsolide finansal tablolar, grup içindeki işletmelerin bireysel (solo) olarak düzenlemiş oldukları finansal tabloların gerekli konsolidasyon işlemlerinden geçirildikten sonra ana ortaklık olarak adlandırılan ortaklığın finansal tabloları ile birleştirilmesi ile elde edilir.

Konsolidasyon işlemlerine bakıldığı zaman standartlar açısından ele alınan en önemli özellik yatırım yapan işletmenin yatırım yapılan işletme üzerindeki etki düzeyi olarak ifade edilebilir. Etki düzeyi göz önüne alındığında yatırım yapılan işletme üzerinde etkin bir kontrol gücü bulunması durumu, iş ortaklığı şeklinde olan eş etki durumu, önemli bir etki olduğu kabul edilen iştirak durumu ve son olarak herhangi bir

kontrol gücünün bulunmadığı önemsiz etki durumu söz konusu olabilmektedir: Standartlar açısından bakıldığında zaman bu dört ayrı durum için de ayrı bir standart uygulanması belirlenmiş bulunmaktadır.

Grup işletmelerde önemli olan diğer bir nokta ise konsolide olarak sunulmuş olan finansal tabloların grup işletmenin gerçek finansal durumunu yansıtır yansıtmadığını ve muhasebe standartlarına ve ilkelerine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığının uzman bağımsız kişi ve kuruluşlar tarafından denetlenmesidir.

Çalışmadaki temel amaç, yatırım yapılan işletmenin faaliyet ve finansman politikaları üzerinde işletmenin tek başına etkin olduğu bağlı ortaklık olarak ifade edilen işlemlerde konsolidasyon işlemini Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına tam uyum olarak benimsenmiş olan Türkiye Muhasebe Standartlarına göre sağlamaktır.

Konsolide finansal tablolar konusunda tez çalışması yapmaya yönlendiren en büyük etken bu konu hakkında yeterli çalışma yapılmamış olmasıdır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde; KOBİ tanımı, KOBİ'lerin ülke ekonomilerindeki yeri ve önemi, KOBİ'lerin avantaj ve dezavantajları gibi bilgiler ile konsolidasyonla ilgili olarak temel kavramlar, konsolide finansal tablolara ilişkin temel bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise konsolide finansal tabloların düzenlenme ilke ve esasları, sınırları, yararları, konsolidasyon yöntemleri ile konsolidasyonla ilgili TMS/TTFRS'ler üzerinde durulmuştur. Üçüncü ve son bölümünde ise bir grup içindeki iki şirketin bireysel (solo) finansal tabloları konsolidasyon işlemine tabi tutularak grup konsolide finansal tabloları hazırlanmış ve çalışma tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KOBİ (KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETME) VE KONSOLİDASYON KAVRAMLARI İLE KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR HAKKINDA GENEL AÇIKLAMALAR

1.1. KOBİ TANIMI VE KAPSAMI

Ülkelere hatta bir ülkedeki kurum-kuruluşlara göre çeşitli KOBİ ölçütleri olsa da, KOBİ tanımı, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için kullanılan ve hemen hemen tüm ülkelerde çeşitli ölçütlerle karşılık bulan bir kavramdır. Ülke ekonomileri ve dolayısıyla da Dünya ekonomisi üzerinde önemli bir pay tutmalarına rağmen Dünya literatüründe ortak kaniyla belirlenmiş ve ifade edilmiş bir KOBİ tanımı bulunmamaktadır.

KOBİ tanımını yaparken, ülkelerin gelişmişlik seviyesi ve sektörel yapısı doğrudan etkili olmaktadır. Devletler, kendi ülkelerindeki KOBİ'lerin ekonomideki paylarını arttırmak amacıyla KOBİ'lere özel politikalar geliştirmekte ve bu politikalarını yine özel programlarla desteklemektedirler. Bu bağlamda hedef kitlesini belirleyebilmek için kendi KOBİ tanımlarını yapmaktadırlar. Bazı ülkelerin KOBİ tanımlarını yaparken kullandığı ölçütler Tablo 1.1'de (Sanayi Politikaları Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT, 2000) gösterilmiştir.

Tablo 1.1 Ülkelerin KOBİ Tanımında Dikkate Aldığı Ölçütler

	ÖLÇÜTLER		
	ÇALIŞAN SAYISI	SERMAYE	HASILAT+SERMAYE +ÇALIŞAN SAYISI
ÜLKELER	Brezilya Malezya Tayland	Hindistan Endonezya Bangladeş Nijerya Kenya Nepal	Türkiye AB ABD Japonya Peru Sudan

1.1.1. Türkiye’deki KOBİ Tanımları

1.1.1.1. 18.11.2005 Tarihli ve 25997 Sayılı Resmi Gazete’deki Yönetmeliğe Göre KOBİ Tanımı

Türkiye’de kamu kurumları ve bankalar arasında KOBİ tanımı konusunda bir denklik mevcut değildir. KOBİ kavramı ile AB’ye uyum sürecinde 2005 yılında hazırlanan “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik” ile AB mevzuatındaki KOBİ tanımının ulusal mevzuata eklendiği görülmektedir. Bu tarihten sonra da yönetmelik üzerinde uyum çalışmaları sürmekte olup, bu kapsamda 04.11.2012 tarihli ve 28457 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için yeni bir tanımlama yapılmıştır. Buna göre;

- a) **Mikro İşletme:** On kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri bir milyon Türk lirasını aşmayan işletmeler,

- b) **Küçük İşletme:** Elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri sekiz milyon Türk lirasını aşmayan işletmeler,
- c) **Orta Büyüklükteki İşletme:** İkiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri kırk milyon Türk lirasını aşmayan işletmeler.

Tablo 1.2 Türkiye’de Resmi Gazete’de Yer Alan KOBİ Tanımı Kriterleri (18.11.2005 tarih, 25997 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 19.10.2005 karar tarihli, 2005/9617 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik)

Tanım Kriteri	Çalışan Sayısı	Yıllık Net Satış Hasılatı (TL)	Yıllık Mali Bilançosu (TL)
Mikro İşletme	0-9	≤ 1 Milyon	≤ 1 Milyon
Küçük İşletme	10-49	≤ 8 Milyon	≤ 8 Milyon
Orta Büyüklükteki İşletme	50-249	≤ 40 Milyon	≤ 40 Milyon

1.1.1.2. Bazı Kurum ve Kuruluşların KOBİ Tanımları

Türkiye’deki bazı kurum ve kuruluşların KOBİ tanımları aşağıda yer almaktadır. (Bayülken ve Kütükoğlu, 2012: 3-4)

1.1.1.2.1. KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) Tanımı

1990 yılında yürürlüğe giren 3624 sayılı KOSGEB kuruluş yasasına göre;

- 1-50 işçi çalıştıran imalat sanayi işletmeleri “küçük ölçekli”,
- 51-250 işçi çalıştıran imalat sanayi işletmeleri “orta ölçekli” olarak tanımlanmıştır. Ancak 5891 sayılı değişiklik yasasında, işletme tanımı için 3143 sayılı “Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanununun Ek-1 maddesine” atıf yapılmıştır.

1.1.1.2.2. TÜİK ve DPT Tanımı

- 1-9 işçi çalıştıran işletmeler “çok küçük ölçekli”,
- 10-49 işçi çalıştıran işletmeler “küçük ölçekli”,
- 50-250 işçi çalıştıran işletmeler “orta ölçekli”

olarak tanımlanmaktadır.

1.1.1.2.3. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tanımı

İmalat sanayiinde faaliyette bulunan,

- 1-9 işçi çalıştıran, yıllık satış geliri 1 milyon Türk lirası altında olan işletmeler “mikro işletme”,
- 10-49 işçi çalıştıran, yıllık satış geliri 8 milyon Türk lirası altında olan işletmeler “küçük işletme”,
- 50-249 işçi çalıştıran, yıllık satış geliri 40 milyon Türk lirası altında olan işletmeler “orta ölçekli işletme” olarak tanımlanmıştır. Bağımsızlık kriteri; başka işletmelere ait sermaye oranının %25’in altında olmasıdır.

1.1.1.2.5. Eximbank (Türkiye İhracat Kredi Bankası) Tanımı

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler, Avrupa Yatırım Bankası yaklaşımlarına paralel olarak statüsü ne olursa olsun, bir veya birden çok gerçek veya tüzel kişiye ait olup, küçük ölçekli işletmeler 250’den ve orta ölçekli işletmeler ise 1500’den az çalışanı olan bağımsız işletmelerdir. Bu işletmelerin bağımsız kabul edilmesi için sermayesinin;

- %25’i ve daha fazlası başka bir şirkete/kuruluşa ait olmamalı,
- %25’i ve daha fazlası başka bir şirkete/kuruluşa ait ise, grubun toplam çalışan sayısı yukarıdaki belirlenen limitlerle sınırlı olmalıdır.

1.1.2. Bazı Ülkelerde ve Birliklerde KOBİ Tanımı

1.1.2.1. Avrupa Birliği'nde KOBİ Tanımı

KOBİ'ler, Avrupa'da 1980'li yıllara kadar gözardı edilmiştir. Ancak daha sonra gerek ekonomik gerekse de sosyal açıdan kurtuluş umudu haline gelmişlerdir.

İlk KOBİ tanımı 1996 yılında yapılan 96/280/EC Avrupa Birliği İşletmeler ve Sanayi Komisyonu tavsiyesi ile gerçekleştirilmiş ve daha sonra yaşanan ekonomik gelişmelere bağlı olarak 6 Mayıs 2003 tarihinde yeni bir tavsiye kararı (2003/361/EC) hazırlanmıştır.

1 Ocak 2005 tarihinden Avrupa Birliği için KOBİ tanım ortak hale getirilmiştir (EC 2005).

Tablo 1.3 Avrupa Birliği'nin KOBİ Tanımı (Bayülken ve Kütükoğlu, 2012: 5)

KOBİ	ÇALIŞAN PERSONEL	YILLIK SATIŞ (Euro)	MALİ BİLANÇO (Euro)
Mikro Ölçekli	<10	≤ 2 Milyon	≤ 2 Milyon
Küçük Ölçekli	<50	≤ 10 Milyon	≤ 10 Milyon
Orta Ölçekli	<250	≤ 50 Milyon	≤ 43 Milyon

AB'de KOBİ'lerin tanımı için kullanılan çalışan sayısı, yıllık satış ve mali bilanço ölçütlerine ek olarak kullanılan bir diğer kıstas ise Bağımsızlık Düzeyi'dir. Bu ölçüte göre KOBİ niteliği taşıyan işletmelerin hisselerinin veya sermayelerinin %25'inden fazlasına büyük bir işletmenin sahip olmaması gerekir.

1.1.2.2. Amerika Birleşik Devletleri'nde KOBİ Tanımı

Amerika Birleşik Devletleri'nde net bir KOBİ tanımı yapılmamıştır. Çalışan personel sayısına göre işletmeler sınıflandırılmaktadır. Bu ölçüte göre ABD'de 1 ile 499 arasında personel çalıştıran işletmeler KOBİ'dir (Demirkaya, 2014: 25).

Tablo 1.4 Amerika Birleşik Devletleri'nde Çalışan Personel Sayısına Göre KOBİ'ler

KOBİ	Çalışan Sayısı
Küçük İşletmeler	1-499
Orta İşletmeler	500-1499
Büyük İşletmeler	≥ 1500

1.1.2.5. OECD'nin KOBİ Tanımı

Sadece çalışan personel sayısını kıstas olarak KOBİ tanımını yapan OECD'nin sınıflandırmasında, işletmeler mikro, çok küçük, küçük ve orta ölçekli olarak 4 grupta toplanmaktadır (Vinde, 1999: 2).

Tablo 1.5 OECD'nin KOBİ Tanımı (Vinde, 1999: 2).

İŞLETME GRUBU	ÇALIŞAN PERSONEL SAYISI
Mikro Ölçekli	1-4
Çok Küçük Ölçekli	5-19
Küçük Ölçekli	20-99
Orta Ölçekli	100-499

1.2. KONSOLİDASYON KAVRAMLARI

Konsolidasyon ve konsolide finansal tabloların tam olarak anlaşılması ve diğer bazı kavramlarla karışmaması için bazı kavramların açıklanması gerekir. Bu kavramlar; konsolidasyon, konsolide finansal tablo, ana ortaklık, bağlı ortaklık, iştirakler, iş ortaklıkları ve diğer konsolidasyon kavramları başlıkları altında kısaca açıklanmıştır.

1.2.1. Konsolide Finansal Tablolara Duyulan İhtiyaç

Finansal tabloların düzenlenmesinin ve sunulmasının ardında yatan en büyük sebeplerden biri, işletme ilgililerine işletmenin finansal durumu hakkında bilgi vermektir. İşletme ile ilgili alınacak kararlarda başrol oynayan finansal tablolar, şahıs

ve şirket işletmelerinde olduğu kadar grup işletmelerinde de büyük önem arz etmektedir. Grup işletmeleri için en güzel örneği holding işletmeler oluşturmaktadır. Bu işletmelerin ana faaliyet konusu iştirakçiliktir. Holding, ticaret şirketlerinden biri olan anonim şirket şeklinde kurulan bir ortaklık olup, elinde bulundurduğu sermayeyi ya kendisinin kurduğu şirketlere ya da önceden kurulmuş olan ortaklıkların sermayesi olarak kullanan, diğer bir ifade ile bu ortaklıklara iştirak eden bir işletmedir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 449).

Holding işletmelere veya diğer grup işletmelere yatırım yapan finansal yatırımcılar yapacakları yatırımları yapmadan önce bu işletmenin finansal durumunu analiz etmek için veya yatırım yaptıktan sonra işletmenin finansal gidişatının ne olduğunu kontrol etmek için bu grup işletmelerin finansal tablolarına ihtiyaç duyacaklardır. Grup işletmeler bünyesinde farklı tüzel kişiliklere sahip işletmeleri barındırdığından yasal olarak her birinin düzenlemiş olduğu finansal tablolar mevcuttur. Bu finansal tabloların ayrı ayrı olduğu hiçbir durum grup işletme hakkında bilgi vermeyecektir. Bu sebeple, grup işletmenin bünyesinde bulundurmuş olduğu her bir işletmeye ait finansal tablolar bir araya getirilerek tek bir işletmeye ait finansal tablo olacak gibi sunulmalıdır. Bu tipte sunulan finansal tablolar konsolide finansal tablo olarak adlandırılmaktadır. Konsolide olarak sunulacak olan finansal tablolar grupla ilişkili olan tüm tarafların yani konsolide finansal tablo analistlerinin kararlarında yol gösterici olur. (Kaya, 2011: 1)

1.2.2. Konsolidasyon Kavramı

Konsolide etmek bir fiil olup; Fransızca kökenli bir kelime olup sağlamlaştırmak, takviye etmek anlamlarına gelir. Konsolidasyon ise birlik, birleştirme, sağlamlaştırma, takviye anlamına gelir. Bu kavram Türkçede geniş anlamıyla kamu maliyesinde kısa vadeli borçların uzun vadeli borç haline getirilmesi, dar anlamda ise finansal tabloların birleştirilmesi için kullanılmaktadır. Başka bir tanımlama da konsolidasyon, bir birleştirme süreci olarak tanımlanmıştır (Örten, Karapınar ve Kaval, 2010: 392). Muhasebede finansal tablolarla ilgili olarak kullanımında birbiri ile bağlı durumda olan işletmelerin hepsinin ayrı olarak

düzenlenmiş bulunan finansal tablolarının tek bir işletmeye ait finansal tablo gibi sunulması amacı ile bütün finansal tabloların birleştirilmesi anlamında kullanılabilir.

1.2.3. Konsolide Finansal Tablo Kavramı

Finansal tabloların temel amaçlarından biri de, bir işletmenin belirli bir dönemine ait finansal bilgilerinin bu finansal bilgilere ihtiyaç duyan ve onlarla ilgilenenlere aktarılmasını sağlamaktır. Konsolide finansal tablolardaki temel amaçlardan bir diğeri, yine finansal tablo düzenleme amacıyla olduğu gibi grup işletme finansal tabloları ile ilgilenenlere işletmenin bir özetini sunmaktır. Konsolide finansal tabloların tek bir işletmeye ait olan finansal tablolardan temel farklılığı işletme sayısının birden fazla olmasıdır. Yani, ana ortaklığın birden fazla sayıda işletmeye ait olan finansal tabloları bünyesinde barındırmasıdır (Akdoğan ve Tenker 2007: 449). Konsolide finansal tablolar grup işletmelerin varlıklarının, borçlarının, gelirlerinin, giderlerinin ve nakit akışlarının birleştirilmesi sonucu oluşturulan finansal tablolar olarak tanımlanabilir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, konsolide finansal tablolar oluşturulurken ayrı tüzel kişilikleri bulunan ve bir şirketler grubunu oluşturan işletmelerin aktifleri, borçları, özkaynakları, gelirleri, giderleri ve nakit akışları bir araya getirilir. Yani ana ortaklığın tabloları ile birleştirilir ve tek bir işletmeye ait finansal tablo gibi sunulur (Kaya, 2011: 1).

1.2.4. Ana Ortaklık Kavramı

Bir veya daha fazla işletmeyi kontrol eden işletmedir. Ana şirket, kendi bünyesinde barındırdığı her bir bağlı şirketin kontrolünü ve yönetimini elinde bulundurmaktadır. Bu durumda ana şirket bir yatırım şirketi olarak nitelendirilebilir. Bazı durumlarda ise ana şirket sürdürmüş olduğu faaliyetlere ek olarak bağlı şirketlerin kontrolünü ve yönetimi de elinde bulundurmak için hisse senetlerine sahip olabilir. Bu durumda ana şirket, bünyesindeki her bir bağlı şirketin kontrol ve yönetimini elinde bulundurmak için bu şirketlerin hisse senetlerinin bütününe veya önemli bir kısmına sahip olan şirket olarak tanımlanabilir (Sürmeli, 1973: 178).

1.2.5. Bağlı Ortaklık Kavramı

Ana ortaklık olarak bilinen işletme tarafından kontrol edilen işletmelerdir. Bağlı ortaklık, sermayesinin tamamının ya da önemli bir bölümünün ana ortaklık olarak adlandırılan işletme tarafından satın alınmış olan, kontrolünün ve yönetiminin o işletmeye devredilmiş olan ortaklık olarak da tanımlanabilir. (TMS 27, 2009: 2)

1.2.6. İştirak Kavramı

İştirak, yatırımcı işletmenin üzerinde önemli etkisi bulunduğu işletmedir. Yatırım yapan işletmedeki etki düzeyi önemli bir boyut kazanmışsa bu tür yatırımlar iştirak olarak adlandırılır. Burada ifade edilen önemli etki kavramı işletmenin faaliyet politikalarına ve finansal durumuna ilişkin olarak yatırım yapan işletmenin katılma gücüdür. Aksi durumlar söz konusu olmadığı müddetçe yatırım yapan işletmenin, yatırım yapılan işletmenin %20 oy hakkına sahip olması durumunda önemli etkinin var olduğu kabul edilir (Örten ve diğerleri, 2010: 418).

1.2.7. İş Ortaklıkları Kavramı

Günümüzde işletmeler amaçlarını gerçekleştirebilmek ve sorunlarına çözümler bulabilmek amacıyla değişik yollarla bir araya gelmekte ve farklı organizasyonlar oluşturmaktadır (Akdemir, 2003: 78).

İşletmelerin bir araya gelme yöntemlerinden birisi de iş ortaklıklarıdır. İş ortaklığının temeli, iki ya da daha fazla işletmenin bir araya gelerek müşterek bir amaca yönelik işbirliği yapmalarına dayanır (Dinçer, 1998: 289). İş ortaklığı ortaklarına hukuki ve ekonomik bağımsızlıklarını koruyabilmelerini sağladığı ve çeşitli yollarla ve yapılarla kurulabildiğı için tercih edilen bir ortaklık tipidir.

İş ortaklıklarına ilişkin tanımlar incelendiğinde, genel olarak iki işletme arasındaki ilişkinin iş ortaklığı şeklinde ifade edilmesi için belirli bazı unsurları içermesi gerektiğı görülmektedir. Söz konusu unsurlar şu şekilde sıralanabilir:

- Ortaklık unsuru: İş ortaklığı, iki ve daha fazla sayıda gerçek kişi veya tüzel kişi arasındaki ekonomik bir işbirliğidir.

- Ortaklar arası sözleşme unsuru: İş ortaklığı bir akdi ilişki, bir ortaklık sözleşmesidir ve ortaklar aralarında anlaşarak bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelmektedirler. Ortaklığın tarafları bu nedenle, ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere paralel ifadelerini yazılı ya da sözlü olarak açıklamak zorundadırlar.
- Müşterek yönetim unsuru.
- Müşterek işi gerçekleştirme ve kar elde etme amacı: Her ekonomik işbirliği gibi iş ortaklığının da kurulma sebebi, kazanç elde etme ve bu kazancı paylaşmadır (Coşkun, 2009: 8).

1.2.8. Konsolidasyonla İlgili Diğer Kavramlar

İşletmelerin finansal tablolarında gerçekleştirilecek olan konsolidasyon işlemlerinin daha net bir şekilde anlaşılması için aşağıdaki kavramların açıklanması gerekir.

- **Bireysel (Solo) Finansal Tablolar:** Bir ana ortaklık (başka bir ifadeyle bir bağlı ortaklığın kontrolüne sahip bir yatırımcı) veya yatırım yapılan işletme üzerinde müşterek kontrolü veya önemli etkisi olan bir yatırımcı tarafından sunulan ve yatırımların, maliyet bedeli üzerinden ya da TFRS 9 Finansal Araçlar standardı uyarınca muhasebeleştirildiği finansal tablolardır (TMS, 27: 1).
- **Kontrol Gücü:** Ana ortaklığın, işletme faaliyetlerinden fayda sağlama amacıyla söz konusu işletmenin finansman ve işletme politikaları ile ilgili kararlarında tek başına rol oynamasıdır (Örten ve diğerleri, 2010: 389).
- **Kontrol Gücü Olmayan Paylar:** Bir bağlı ortaklığın doğrudan veya dolaylı olarak ana ortaklığa ait olmayan paylarıdır (TFRS 10, 2011).
- **Güç:** İlgili faaliyetlerin halihazırda yönetilmesi imkanını sağlayan mevcut haklardır (TFRS 10, 2011).
- **Azınlık Payı:** Ana ortaklığın doğrudan veya dolaylı kontrolü kapsamında olan bağlı ortaklıkların, kendisi dışında kalan paylarına isabet eden, kar veya zararı ile net varlıklarını ifade eder (Örten ve diğerleri, 2010: 389).

- **Koruyucu Haklar:** Bu hakları ellerinde bulunduranların çıkarlarını korumak amacıyla tasarlanmış olan ve ilişkili olduğu işletme üzerinde güç sağlamayan haklardır (TFRS 10, 2011).
- **Azletme Hakları:** Karar alıcının karar alma yetkisini sonlandırmaya ilişkin haklardır (TFRS 10, 2011).
- **Holding:** Bir ortaklığın en az başka bir ortaklığın sermayesine, onun yönetimine etkili olabilecek oranda katılan bir ortaklık olarak tanımlanabilir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 449).
- **Konsolidasyon Şerefiyesi:** Yatırım yapılan işletmenin satın alma fiyatı ile öz sermayesinin gerçeğe uygun değeri arasındaki fark olarak açıklanabilir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 464).

1.3. KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLAR

Finansal tablolar, işletmelerin finansal durumlarını ve çalışma sonuçlarını, yani faaliyet sonuçlarını göstermek amacıyla düzenlenirler (Güvemli, 1993: 33). Konsolide finansal tablolar da aynı amacı gerçekleştirmek için düzenlenirler. Ancak, tablolardaki finansal bilgiler düzenlenen diğer finansal tablolardan farklı olarak düzenlemede birden fazla işletme finansal tabloları bulundurmaktadır (Akdoğan ve Tenker 2007: 449).

Daha önce de açıklanmaya çalışıldığı gibi konsolide finansal tablo, grup işletmelerde grup içerisinde yer alan her bir işletmenin finansal tablolarının bir araya getirilerek tek bir işletmeye ait finansal tablo gibi sunulmasıdır. TFRS 10’da konsolide finansal tablo “Ana ortaklığın ve onun bağlı ortaklıklarının varlıklarının, borçlarının, öz kaynaklarının, gelirlerinin, giderlerinin ve nakit akışlarının tek bir işletmeninki gibi sunulduğu, bir gruba ait finansal tablolar” şeklinde tanımlanmıştır.

Başka bir tanımlada konsolide finansal tablo, ayrı tüzel kişiliklere sahip olan ve bir şirket grubunu oluşturan işletmelerin aktiflerinin, borçlarının, öz kaynaklarının, gelirlerinin ve giderlerinin bir araya getirilmesi sonucu oluşturulan finansal tablolar şeklinde tanımlanmıştır (Akdoğan ve Tenker 2007: 451).

Ana ortaklık kendisine ait olan finansal tabloları ile bağlı ortaklığın finansal tabloları bir araya getirilip birleştirilerek yeni bir finansal tablo meydana getirilir. Bu

finansal tablo, bağılı ortaklık ile ana ortaklığın finansal tablosu haline gelir ve bu grup finansal tablosuna konsolide finansal tablo denir (Örten ve diğerleri, 2010: 392).

Yapılan tanımlamalara bakıldığında zaman konsolide finansal tablo ile ilgili olarak şu çıkarımlar yapılabilir:

- Konsolide finansal tablo, bir işletme grubunun finansal tablolarının bir araya getirilmesi ile oluşturulur,
- Grup içindeki işletmelerin her birinin finansal tablolarında yer alan varlıklar, borçlar, öz kaynaklar, gelirler, giderler ve nakit akışları birleştirilir,
- Tek bir işletmeye ait finansal tablo görünümü ortaya çıkar,
- Konsolide finansal tablo, gruba ait tüm işletmelerin finansal durumu ve faaliyet sonuçlarını yansıtır.

1.3.1. Finansal Tabloların Konsolide Edilmesinin Amaçları

UMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu ve Kavramsal Çerçeveye göre finansal tabloların amacı, finansal tablo kullanıcılarının ekonomik karar alma süreçlerinde işletmenin finansal durumunu, faaliyet sonuçlarını, finansal durumundaki değişiklikleri ve nakit akışlarını görebileceği finansal tabloların ve bunlara ilişkin dipnotların oluşturulmasıdır.

TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı'nın amacı, bir işletme bir veya daha fazla işletmeyi kontrol ettiğinde düzenlenecek olan konsolide finansal tabloların hazırlanmasına ve sunumuna ilişkin finansal raporlama ilkelerini belirlemektedir. Bu amacın karşılanması için TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı;

- a) Bir veya daha fazla işletmeyi (bağılı ortaklıkları) kontrol eden bir işletmenin (ana ortaklığın) konsolide finansal tablolar hazırlamasını zorunlu kılmaktadır;
- b) Kontrol ilkesini tanımlamakta ve kontrolü konsolidasyonun dayanağı haline getirmektedir;
- c) Yatırımcı işletmenin yatırım yaptığı işletmeyi kontrol edip etmediğinin dolayısıyla yatırım yaptığı işletmeyi konsolide edip etmeyeceğinin belirlenmesinde kontrol ilkesinin nasıl uygulanacağını düzenlemektedir ve

d) Konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında uygulanacak muhasebeleştirme hükümlerini düzenlemektedir.

Bu TFRS işletme birleşmelerine ilişkin muhasebeleştirme hükümlerini (işletme birleşmesi sırasında ortaya çıkan şerefiyeye ilişkin hükümler de dahil olmak üzere) ve bu hükümlerin konsolidasyon üzerindeki etkilerini düzenlememektedir (bakınız: TFRS 3 İşletme Birleşmeleri Standardı).

Ana ortaklık niteliğindeki bir işletme konsolide finansal tablolar sunmak zorundadır. Bu TFRS aşağıdakiler dışındaki tüm işletmelere uygulanır:

a) Aşağıdaki koşulların tamamını karşılayan bir ana ortaklık konsolide finansal tablo sunmak zorunda değildir:

i. Ana ortaklığın başka bir işletmenin tamamen sahip olduğu bir bağlı ortaklık olması ya da başka bir işletmenin kısmen sahip olduğu bir bağlı ortaklık olması ve oy hakkı olmayan ortaklar da dahil olmak üzere, diğer ortaklara ana ortaklığın konsolide finansal tablo sunmayacağına bildirilmiş olması ve ortakların da bu duruma itiraz etmemiş olması,

ii. Ana ortaklığın borçlanma araçlarının ya da özkaynağa dayalı finansal araçlarının kamuya açık bir piyasada (yerel ve bölgesel piyasalar da dahil olmak üzere, yerli veya yabancı bir sermaye piyasasında veya tezgah üstü piyasada) işlem görmüyor olması,

iii. Ana ortaklığın, herhangi bir finansal aracın kamuya açık bir piyasada ihracı için bir sermaye piyasası otoritesine veya düzenleyici diğer bir kuruma, finansal tablolarını vermek suretiyle başvuruda bulunmuş olmaması veya başvuruda bulunma sürecinde olmaması ve

iv. Ana ortaklığın nihai veya herhangi bir ara kademe ana ortaklığının kamunun kullanımına açık ve TFRS'lere uygun konsolide finansal tablolar hazırlıyor olması.

b) TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar Standardının uygulandığı işten ayrılma sonrası fayda planları veya çalışanlara sağlanan diğer uzun vadeli fayda planlarına da bu TFRS uygulanmaz (TFRS 10, 2011).

Ana ortaklık, konsolide finansal tablolarını hazırlarken, benzer koşullardaki benzer işlemler ve olaylar için yeknesak muhasebe politikaları kullanır. Yatırım yapılan işletmenin konsolidasyonu, yatırımcı işletmenin, yatırım yaptığı işletmenin kontrolünü elde ettiği tarihte başlar, kontrolü kaybettiği tarihte de sona erer (TFRS 10, 2011).

Finansal tabloların içeriğini ve biçimini belirleyen standartlar oluşturulurken finansal tablo kullanıcıların ihtiyaç duyacağı bilgiler göz önüne alınmaktadır. Finansal tablo kullanıcıları; işletmenin kendisi, işletmenin ortakları ve üçüncü kişilerden (potansiyel yatırımcılar, çalışanlar, tedarikçiler, müşteriler, kredi kurumları, kredi derecelendirme kuruluşları, vergi otoriteleri vb.) oluşmaktadır. Finansal tablo kullanıcılarının alacakları kararlarda faydalı olabilecek bilgilerin finansal tablolarda yer verilmesi önem taşımaktadır. Özellikle işletmeye kaynak sağlayan mevcut ve potansiyel yatırımcıların, borç verenlerin ve kredi veren tarafların, finansal tabloları düzenleyen işletme hakkındaki tahminlerinde yardımcı olacak bilginin sağlanması temel amaçtır (Kaya, 2011:11).

Finansal tabloların ekonomik karar alanlara faydalı olabilmesi için Kavramsal Çerçeve de yer alan aşağıdaki nitelikler kapsamında düzenlenmiş olması gerekmektedir:

- a. Anlaşılabilirlik
- b. İhtiyaca Uygunluk
 - İhtiyaca uygunluk ve önemlilik
- c. Güvenilirlik
 - Doğru bir şekilde gösterim
 - Özün önceliği
 - Tarafsızlık
 - İhtiyatlılık
 - Tam açıklama
- d. Karşılaştırılabilirlik (Kaya, 2011: 11).

Finansal tabloların konsolide edilmesinin amaçları ve gerekliliği American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) tarafından şu şekilde açıklanmıştır (Atikeler, 1989: 66-67):

“Konsolide finansal tabloların amacı; ana şirketin ortakları ve kredi veren kurumların yararına, ana şirket ve bağlı şirketlerin faaliyet sonuçlarını ve finansal durumlarını, esasen, grup sanki bir veya daha fazla şubeden ya da bölümden oluşuyormuş gibi sunmaktır.” (Atikeler, 1989: 66-67)

Konsolide finansal tabloların, grubu oluşturan şirketler için ayrı ayrı hazırlanmış bağımsız tablolardan daha anlamlı bilgi sağladığı varsayılır ve gruptaki şirketlerden biri, diğer şirketler üzerinde dolaylı veya dolaysız kontrole sahipse bu durumun açık bir şekilde gösterilebilmesi için genellikle konsolide finansal tablolar gerekli olmaktadır.” (Atikeler, 1989: 66-67)

Konsolide finansal tabloların yararları ise yine AICPA tarafından aşağıdaki şekilde belirtilmiştir (Atikeler, 1989: 66-67):

“İki ya da daha fazla şirkette, önemli hisseye sahip bir grup söz konusu olduğunda ya da bu şirketlerin faaliyetleri ve varlıkları bir grubun yönetimi altında bulunduğu, bu şirketlerin finansal durum ve faaliyet sonuçlarının bildiriminde konsolide finansal tabloların düzenlenmesi yararlı olacaktır. Konsolide finansal tablolar uygulama olanağı verdiği ölçüde bir grubun faaliyetlerini, varlıklarını ve pasiflerini bir bütün halinde ortaya koyar.”

TRFS 3 İşletme Birleşmeleri Standardı'na göre her bir işletme birleşmesinde birleşen işletmelerden biri edinen işletme olarak belirlenir. Edinen işletmenin (diğer işletmenin, başka bir ifadeyle edinilen işletmenin, kontrolünü ele geçiren işletmenin) belirlenmesinde, TFRS 10'da yer alan hükümler kullanılır. Bir işletme birleşmesinin gerçekleştiği ve bununla birlikte TFRS 10 hükümlerinin uygulanması sonucunda birleşen işletmelerin hangisinin edinen işletme olduğunun belirlenemediği bir durumda, B14-B18 paragraflarındaki unsurlar göz önünde bulundurulur.

TFRS 3'e göre edinen işletme, edinilen işletmenin kontrolünü ele geçirdiği tarihi birleşme tarihi olarak belirler. Edinen işletmenin, edinilen işletmenin kontrolünü ele geçirdiği tarih genellikle edinen işletmenin bedeli transfer ettiği, edinilen işletmenin varlıklarını edindiği ve borçlarını üstlendiği tarihtir (kapanış tarihi). Ancak, edinen işletme kapanış tarihinden daha önceki veya daha sonraki bir tarihte kontrolü

ele geçirebilir. Örneğin yazılı bir anlaşmada, edinen işletmenin edinilen işletme üzerindeki kontrolü kapanış tarihinden önce ele geçirdiğinin belirtilmesi halinde, birleşme tarihi kapanış tarihinden önce gelir. Edinen işletme, birleşme tarihini belirlerken konu ile ilgili tüm gerçekleri ve durumları göz önünde bulundurur (TFRS 3, 2005).

Konsolide finansal tabloların düzenlenmesinin, yukarıda belirtilen amaçları dışında işletme içi ve işletme dışı amaçları da bulunmaktadır. Bu amaçlar kısaca aşağıda açıklanmıştır.

1.3.1.1. Konsolidasyonun İşletme İçi Amaçları

İşletme içi temel amaç, yönetimin gerek duyduğu veya duyacağı bilgilerin sağlanmasıdır. İşletme içi amaçlar doğrultusunda hazırlanan konsolide finansal durum tablosu ile işletmenin yönetimi, grubun toplam varlıkları, borçları ve öz kaynak durumunun analiz edilmesi olanağını sağlamaktadır. İşletme içi amaçlarla düzenlenen konsolide kapsamlı gelir tablosu aracılığı ile de grubun toplam gelirleri ve giderleri hakkında toplu bir analiz yapılma olanağı sağlar (Güvemli, 1993: 39).

Grup işletmeler için finansal durum tablosu ve kapsamlı gelir tablosunun konsolide edilerek sunulmasından elde edilecek faydalar aynı şekilde düzenlenmesi zorunlu olan diğer konsolide finansal tablolar için de geçerli olacaktır.

Konsolide finansal tabloları düzenlemek ve raporlamakla yükümlü olan ana ortaklık yönetimi, düzenlenmiş olan konsolide finansal tablolar aracılığı ile işletmenin mevcut durumunu analiz ederek gelecekte yapılacak olan yatırımlar ve diğer işlemlere ilişkin olarak temel dayanak oluşturabilmektedir.

1.3.1.2. Konsolidasyonun İşletme Dışı Amaçları

İşletme tarafından hazırlanacak ve raporlanacak olan konsolide finansal tablolara yatırımcılar, kredi verenler, devlet gibi ilgili taraflar ihtiyaç duymaktadırlar. Grup işletme ile ilgilenen tarafların bu finansal tablolardan yararlanma amaçları farklı olacaktır. Kredi veren kuruluşlar verecekleri kredi miktarını, vadesini, faizini bu finansal tabloları analiz ederek belirlerler. Satıcılar ise işletmenin borç ödeme gücünü

ölçebilmek amacıyla bu finansal tablolardan yararlanırlar. Yönetim dışındaki ortaklar ve diğer yatırımcılar açısından bu finansal tabloların kullanılmasının nedeni ise işletmedeki hisselerinin korunması, değerinin yükseltilmesi ve yeterli kar payı dağıtımını olanaklarının saptanmasıdır (Güvemli, 1993: 39).

1.3.2. Konsolide Finansal Tabloların Kapsamı ve Düzenleme Esasları

Konsolide finansal tabloların düzenlenmesinin temel dayanağını kontrol oluşturmaktadır. Yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinden dolayı değişken kazanımlardan etkilendiği veya bu kazanımlarda hak sahibi olduğu, aynı zamanda bu kazanımları yatırım yaptığı işletme üzerindeki gücüyle etkileme imkanına sahip olduğu durumda, yatırım yaptığı işletme üzerinde kontrolünün olup olmadığını işletmenin yatırım yaptığı işletme üzerinde kontrolünün olup olmadığını değerlendirirken aşağıdaki hususlar dikkate alınır. Bu hususlar;

- Yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahip olup olmadığı,
- Yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinden dolayı değişken kazanımlardan etkilenip etkilenmediği veya bu kazanımlarda hak sahibi olup olmadığı,
- Elde edeceği kazanımların miktarını etkilemek için, yatırım yaptığı işletme üzerindeki gücünü kullanma imkanına sahip olup olmadığıdır (TMS 27).

Yatırımcı işletmenin yatırım yaptığı işletme üzerinde gücünün var olması yatırım yapılan işletmenin faaliyetlerinin yönetilmesinde elde edilecek olan haklara bağlı olacaktır. Yatırımcı işletme için güç sağlayan haklara aşağıdaki durumlar örnek olarak gösterilebilir:

- Yatırım yapılan işletmedeki oy hakkı,
- Yatırım yapılan işletmenin ilgili faaliyetlerini yönetme imkanı bulunan kilit yönetici personelini atama, yeniden atama veya azletme hakları,
- İlgili faaliyetleri yöneten başka bir işletmeyi atama ya da azletme hakları,
- Yatırımcı işletmenin, kendi menfaatine işlemler tesis etmek veya işlemlerdeki herhangi bir değişikliği veto etmek üzere yatırım yapılan işletmeyi yönetmeye yönelik hakları,

- Elinde bulunduran kişiye ilgili faaliyetleri yönetme imkanı veren diğer haklar (TMS 27).

Kontrol gücü, ana ortaklığın bağlı ortaklığın ana sermayesi üzerinde %50 veya daha üstü bir oranda sahip olması değildir. Hisse senetlerinin küçük tasarruf sahiplerinin ellerinde büyük dağılımlar gösterdiği durumlarda %51'in çok altında hatta bazen %20-25 oranında kalan miktarlarda da yapılan iştirakler işletmelerin denetimini de geçirmeye yetebilmektedir (Yardımcıoğlu, 2008: 90).

Bir başka ifadeyle; ana ortaklığın kontrolündeki tüm işletmeler konsolide finansal tablolar kapsamında değerlendirilmektedir. Konsolidasyon kapsamındaki işletmeler şunlardır:

- a. Ana ortaklık
- b. Bağlı ortaklık (%50'den fazla iştirak vardır)
- c. Müşterek yönetime tabi ortaklık
- d. İştirak (%20'den fazla %50'den az iştirak vardır) (Akdoğan, 2001: 17).

Konsolide finansal tablolar düzenlenirken bazı hususlar göz önünde bulundurulur. Bu hususlar;

- Ana ortaklığın ve bağlı ortaklıklarının varlık, yükümlülük, özkaynak, gelir, gider ve nakit akışlarına ait benzer kalemleri birleştirir,
- Ana ortaklığın her bir bağlı ortaklıktaki yatırımının defter değeri ile her bir bağlı ortaklığın özkaynaklarından ana ortaklığın payına isabet eden tutarlar elimine edilir.
- Grup işletmeleri arasındaki işlemlerde ilgili özkaynak, gelir, gider ve nakit akışları ile grup içi varlık ve borçların tümü elimine edilir (Stoklar ve duran varlıklar gibi varlıklarda muhasebeleştirilen grup içi işlemler sebebiyle oluşan kar ve zararlar tamamen elimine edilir.). Grup içi zararlar, konsolide finansal tablolara yansıtılması gereken bir değer düşüklüğünü gösterebilir. Grup içi işlemlerden kaynaklanan kar veya zararların elimine edilmesi sırasında ortaya çıkan geçici farklar için TMS 12 Gelir Vergileri Standardı hükümleri uygulanır.

Grup içerisinde işletmelerin birbirleri ile yapmış oldukları faaliyetten dolayı bir işletme de gelir meydana gelirken diğer işletmede gider oluşacaktır. Bu tutarların elimine edilmesi gerekmektedir. Çünkü, bu faaliyetler grup içerisinde gerçekleşen

faaliyetlerdir ve bu faaliyetler grubun toplam olarak refahını arttırmazlar. Konsolide finansal tabloların hazırlanmasında gelir olarak dikkate alınacak olan sadece grup dışı faaliyetlerden doğan satışlardır. Konsolide varlıkların, borçların, özkaynakların ve giderlerin de tespitinde aynı yöntem izlenir (Kaya, 2011: 15).

Konsolide finansal tabloların düzenlenmesine dahil olan işletmelerin kullanmış olduğu muhasebe politikaları aynı olmalıdır. Grup içerisindeki herhangi bir işletmenin benzer olaylar ve işlemler için farklı muhasebe politikası benimsemiş olması durumunda grubun muhasebe politikasına uyum sağlanabilmesi için konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında gerekli uyum sağlanmalı ve oluşacak olan olumsuzlukların önüne geçilmelidir (Kaya, 2011: 16).

Konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında ana ortaklığın ve bağlı ortaklığın finansal raporlama döneminin aynı olması gerekmektedir. Ana ortaklık ile bağlı ortaklığın raporlama dönemlerinin farklı olması durumunda, bağlı ortaklık konsolidasyon amacıyla, ana ortaklığın bağlı ortaklığının finansal bilgilerini konsolide edebilmesini sağlamak için ana ortaklığın finansal tabloları ile aynı tarih itibari ile ilave finansal bilgileri hazırlar. Böyle yapmanın mümkün olmadığı durumlarda ana ortaklık ile bağlı ortaklığın finansal bilgilerini, finansal tabloların tarihi ile konsolide finansal tabloların tarihi arasında kalan zaman diliminde gerçekleşen önemli işlemlerin ve olayların etkisine göre düzeltilmiş en güncel finansal bilgiler ile konsolidasyon gerçekleştirilir. Her koşulda ana ortaklık finansal tabloları ile bağlı ortaklık finansal tablolarının düzenlenme zamanları arasındaki fark üç aydan fazla olamaz (Kaya, 2011: 16).

1.3.3. Konsolide Finansal Tabloların Sınırları

Konsolide finansal tablolar, bir grup bünyesinde yer alan ortaklıkların ve iştiraklerin her birinin hazırladığı finansal tablolarının birleştirilerek tek bir işletmeye ait finansal tablo gibi gösterildiği tablolardır. Bu nedenle, bu finansal tabloların kullanımında dikkat edilmesi gereken ve göz önünde tutulması gereken bazı sınırlamalar bulunmaktadır (Akdoğan ve Tenker 2007: 455):

- Konsolide finansal tablolar birden fazla işletmeye ait finansal bilgilerden bir araya geldiğinden dolayı bu finansal tabloların analizinde elde edilen sonuçlar

ve oranlar ortalama değer taşır. Böyle bir durumun olmasından dolayı kötü sonuçlar elde eden bir işletme grup içerisindeki diğer işletmelerle sonuçları birleştirildiğinde, işletmenin kötü durumunun diğer işletmelerin sonuçları ile iyileştirilmesi veya tamamen kötü durumun ortadan kaldırılması söz konusu olabilir.

- Grup bünyesindeki işletmelerin muhasebe sistemlerinin, değerleme yöntemlerinin farklılığı konsolide finansal tabloların sonuçlarını saptırabilir.
- Konsolide finansal tabloların değerlendirilmesinde borç verenler ve işletme sahipleri parasal durum hakkında yanlış kanıya varabilirler. Bu durum en çok kar dağıtımı mevzusunda ortaya çıkar. Grup bünyesindeki işletmelerin her birinin kar dağıtım politikası kendi yönetim kurullarınca alınacağından, yatırımcılar açısından hepsinin toplu karının dağıtımının yüksek tutarlara ulaşması yanılıcı bir durum olarak ortaya çıkacaktır. Burada, özellikle konsolide finansal tabloların dipnotlarında bu bilgiye ayrıntılı bir Şekilde yer verilerek yatırımcıların kararlarının doğru alınması sağlanmalıdır.
- Yabancı bir ülkede bulunan, gruba bağlı bir yavru Şirketin sonuçları kur dalgalanmaları nedeniyle konsolide finansal tablolara farklı Şekillerde yansıyabilir. Konsolide finansal tabloların bu sebeple kur değişiminin etkisinde mümkün olduğunca arındırılması gerekir.

Yukarıdaki açıklamalarda belirtildiği gibi, konsolide finansal tabloların da sınırlarının olduğu dikkate alınmalıdır. Eğer bir Şirket büyük ölçüde belirli bir bölgeye ya da mamul hattına bağımlı ise bu durumun finansal tablo dipnotlarında açıklama olarak yer almaması, böyle bir bağımlılığın maskelenmesi anlamına gelmektedir. Bunun yanı sıra, grup içerisinde karlı olmayan faaliyetlere yatırım yapan işletme mevcutsa yine bu durumun gizlenmesi söz konusu olabilir ve bu durumun konsolide finansal tablolardan anlaşılması oldukça güçtür (Kaya 2011: 12).

Konsolide finansal tablolarla ilgili olarak en önemli olan nokta, finansal tablo dipnotları olduğu söylenebilir. Finansal tablo dipnotlarında yeterince açıklamaya yer verilmezse, finansal tablo kullanıcılarının yanılılması ve yanlış yönlendirilmesi söz konusu olacaktır. TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu standardına bakıldığı zaman finansal tabloların taşınması gereken nitel özelliklerden bahsedilmiştir. Bu zellikler anlaşılabilirlik, ihtiyaca uygunluk, güvenilirlik, karşılaştırılabilirliktir. Konsolide

finansal tablolarla ilgili olarak gerekli açıklamalar yapılmadığı zaman bu özelliklerin mahiyetleri ortadan kalkmış bulunacaktır (Kaya, 2011: 20).

1.3.4 Konsolide Bilanço Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esaslar

Konsolide bilançonun düzenlenmesinde aşağıdaki esaslara uyulması gerekmektedir:

- a. Ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların tüm bilanço kalemleri ayrı ayrı toplanmaktadır. Ana ortaklığın, bağlı ortaklıktaki payı %100'ün altında olsa dahi aktif ve pasif kalemleri toplanmakta ve ana ortaklık dışı paylar azınlık payı olarak pasifte özkaynaklarda ayrı bir kalem olarak gösterilmektedir.
- b. Konsolidasyon kapsamındaki işletmeler bağlı ortaklık haline geldiği tarih itibariyle ve daha sonraki pay alımlarında bir defaya mahsus olarak, ana ortaklığın, bağlı ortaklığın sermayesinde sahip olduğu payların elde etme maliyeti, bu payların alım tarihi itibariyle bağlı ortaklığın makul değere göre değerlendirilmiş bilançosundaki öz sermayesinde temsil ettiği değerden mahsup edilir. Bu aradaki fark ise şerefiiyi oluşturmaktadır.
- c. İlke olarak, konsolide bilançonun ödenmiş/çıkarılmış sermayesi ana ortaklığın ödenmiş/çıkarılmış sermayesine eşit olmalıdır. Ancak bağlı ortaklıkların ana ortaklıkta pay sahibi olması halinde konsolide bilançonun ödenmiş/çıkarılmış sermayesi ana ortaklığın ödenmiş/çıkarılmış sermayesinden az olabilmektedir. Bu durumda konsolide bilançonun sermayesi hesaplanırken; ana ortaklığın bilançosundaki ödenmiş/çıkarılmış sermaye tutarından bağlı ortaklığın sahip olduğu pay tutarı indirilmektedir.
- d. Konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların birbirinden olan alacak ve borçları karşılıklı olarak indirilmektedir. Grup işletmelerinin, birbirlerinin borçlanmayı temsil eden menkul kıymetlerine ve kıymetli evrakına sahip olması halinde, söz konusu menkul kıymetler veya kıymetli evraklar indirime tabi tutulmaktadır.
- e. Konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların birbirlerinden satın almış oldukları dönen ve duran varlıklar, bu varlıkların tam konsolidasyon

yöntemine tabi ortaklıklara olan ilk elde etme maliyetlerini gösterecek şekilde düzeltmeler yapılmalı ve bulunan tutarlar üzerinden konsolide bilanço düzenlenmelidir.

- f. Grup içinde alım satıma konu olan stoklar ilk elde etme maliyetine göre düzeltilerek konsolide bilançoda izlenir. İlk madde ve malzeme, yarı mamul, ara mamul, mamul ve emtianın satışından sonra stokta kalan tutarın ve kar/zararın saptanmasının imkansız olması durumunda bu hesaplama uygun varsayımlar kullanılarak yapılır ve kullanılan varsayımlar dipnotlarda açıklanır.
- g. Konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların aralarında alım satıma konu olan amortismanına tabi duran varlıklar, alım satım işlemi nedeniyle oluşan gelir ve gider kalemlerinden arındırılarak konsolide finansal tablolara yansıtılmaktadır. Gelir ve gider kalemlerinin yanı sıra satış nedeniyle oluşan yeni şartlarda yapılan hesaplamalar ile satış öncesi şartların devamı niteliğindeki hesaplamalar arasındaki amortisman farkları karşılıklı olarak mahsup edilmektedir.
- h. Grup içi bakiyeler, işlemler, kar ve zararlar konsolide finansal tablolar düzenlenirken tamamen elimine edilmektedir. Grup içi işlemler nedeniyle oluşan ve bilanço ile ilişkilendirilen kar ve zararlar tamamen elimine edilmektedir. Eliminasyon işlemi sonucu ortaya çıkan zararlar, ilgili varlıklarda değer düşüklüğünün söz konusu olduğunu göstermektedir.
- i. Ana ortaklığın ve bağlı ortaklıkların birbirlerine sermaye taahhütlerinden kaynaklanan borçların söz konusu olması halinde bu borçlar, ilgili oldukları ödenmemiş sermaye ve varsa emisyon primi alacaklarından indirilmektedir.
- j. Konsolidasyon kapsamındaki bağlı ortaklıkların tüm öz sermaye hesap grubu kalemlerinden, ana ortaklık ve bağlı ortaklıklar dışı paylara ait tutarlar indirilmekte ve konsolide bilançoda öz sermaye hesap grubundan önce “Ana Ortaklık Dışı Öz Sermaye ve Azınlık Payı” adıyla gösterilmektedir.
- k. Bağlı ortaklıktaki ana ortaklık dışı paya isabet eden zarar tutarı, ana ortaklık dışı pay tutarından fazla ise; ana ortaklık dışı pay sahiplerinin zararın

karşılanma konusunda bağlayıcı yükümlülüğü yoksa veya zararın karşılanması için ilave yatırımları yapabilme gücü yeterli değil ise söz konusu fazla olan tutar ana ortaklığın bağlı ortaklıktaki payından mahsup edilmektedir. Bağlı ortaklığın daha sonra kara geçmesi durumunda ise öncelikle mahsup edilen tutara kadar tüm karlar ana ortaklığın payına ilave edilmektedir (Akdoğan ve Tenker, 2001: 410-411).

Konsolide bilanço hazırlanırken ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların bilanço kalemleri tek tek toplanır. Burada dikkat edilecek en önemli nokta, yapılması gereken mahsup işlemleridir. Konsolide finansal tabloların düzenleme esaslarında da bahsedildiği üzere, ana ortaklığın bilançosundaki bağlı ortaklığa ait kayıtlı değer ile ana ortaklığın bağlı ortaklıklarının öz sermayesindeki payı karşılıklı olarak mahsup edilir (Kaya 2011: 37).

Mahsup işlemi, ilgili ortaklığın ilk defa konsolidasyona alındığı andaki defter değerine göre yapılabilir. Bu durumdan farklı olarak konsolide edilecek olan ortaklıkların hisselerinin edinildiği anda tespit edilen aktif veya pasif değerlerine göre veya hisseler farklı zamanlarda edinildiğinde, ilgili ortaklığın bağlı ortaklık olduğu tarihteki verilerine göre de yapılabilir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 456).

Tam konsolidasyon yöntemi kullanılıyorsa, ana ortaklığın bağlı ortaklık üzerindeki ortaklık oranına bakılmaksızın bütün varlık ve kaynak kalemleri birleştirilir. Eğer ana ortaklık, bağlı ortaklıkların %100'üne sahip değilse, diğer ortaklıkların varlık ve kaynaklarından düşen hisseleri de konsolide finansal tablolara alınmış olur. Ana ortaklığın bağlı ortaklığın tamamına sahip olmaması durumunda bağlı ortaklıklar üzerinde belli bir kısmında söz sahibi olamadığı paya azınlık payı veya üzerinde kontrol hakkının bulunmadığı pay olarak adlandırılır ve konsolide finansal tabloda özkaynaklar bölümünde azınlık payları adı altında gösterilir (Örten ve diğerleri, 2010: 396).

Edinilen işletmenin gerçeğe uygun değeri ile net belirlenebilir varlıkları arasındaki fark şerefiye olarak tanımlanır ve kayıtlara alınır. Net belirlenebilir varlık, gerçeğe uygun değerle değerlendirilmiş olan varlık ve yükümlülükler arasındaki farktan oluşur. Net belirlenebilir varlıkların gerçeğe uygun değerden yüksek olması durumundan aradaki fark gelir tablosu hesapları aracılığıyla muhasebeleştirilir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 456-457).

Şerefiyenin muhasebeleştirilmesinde de TFRS 3 İşletme Birleşmeleri standardı hükümleri uygulanır. Şerefiye amortismanına tabi değildir ve şerefiyeye her dönem sonu itibari ile değer düşüklüğü hesaplanır (Örten ve diğerleri, 2010: 396).

Grubu oluşturan işletmelerin birbirleri ile olan münasebetlerinden doğan işlemlerin mükerrerliğe yol açmaması nedeniyle elimine edilmeleri gerekir. Grup içi bakiyeler, işlemler, gelirler, giderler ve zararlar tamamen elimine edilirler (Örten ve diğerleri, 2010: 406). Bu elimine işlemlerine aşağıdaki örnekler verilebilir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 456-457).

- Konsolidasyon işlemi yapılan toplama da ortaklıkların birbirlerinden olan alacak ve borçları karşılıklı olarak mahsup edilir. Ortaklıkların birbirlerinden borçlanma amaçlı olarak menkul kıymet veya kıymetli evrak alımı söz konusu olmuş ise bu varlıkların da indirilmesi gerekir.
- Konsolidasyon işlemi yapılan birleştirmede grup içerisindeki ortaklıkların birbirleri ile olan mal alım ve satımından kaynaklanan gelir ve giderler, konsolide finansal tablolarda brüt satışlar, satışların maliyeti ve stok hesaplarından oranları nispetinde eklenir veya bu hesaplardan oranları nispetinde çıkarılır.
- Grup içerisinde alım satımı söz konusu olan amortismanına tabi duran varlıklarla ilgili olarak oluşan gelir ve gider kalemleri arındırılır.
- Grup içi işlemlerden doğan kar ve zararların elimine işlemlerinden ortaya çıkan geçici farklar TMS 12 Gelir Vergileri Standardı hükümlerine göre kayıt altına alınır.

1.3.5. Konsolide Gelir Tablosu Düzenlenmesine İlişkin İlke ve Esaslar

Konsolide gelir tablosu aşağıdaki ilke ve esaslar çerçevesinde düzenlenmektedir:

- a. Ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların gelir tablosu kalemleri ayrı ayrı toplanmaktadır. Hesap dönemi içinde elde edilen bağlı ortaklar elde etme tarihi esas alınarak konsolide gelir tablosuna dahil edilmektedir.
- b. Yapılan toplama işlemi konsolide finansal tablolar kapsamında değerlendirilen işletmeler arasında gerçekleşen mal ve hizmet satışları, toplam satış tutarından ve satışların maliyetinden düşülmektedir. Bu

ortaklıkların stok alım ve satımından kaynaklanan kar, konsolide finansal tablolarda stoklarda düşülerek satışların maliyetine eklenmekte; zarar ise stoklara ilave edilerek satışların maliyetinden düşülmektedir.

- c. Konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların birbiri ile olan işlemlerinden doğan gelir ve gider kalemleri ilgili hesaplarla karşılıklı mahsup edilmektedir.
- d. Konsolidasyona tabi ortaklıklar arasında amortisman tabi iktisadi kıymet alım satımından kaynaklanan kar, zarar ve amortisman farklarının hesaplanmasında ilgili varlığın grup işletmesine olan ilk maliyeti dikkate alınmaktadır.
- e. Konsolidasyon kapsamındaki bağlı ortaklıkların dönem net kar veya zararlarından tam konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıklar dışındaki paylara isabet eden kısım, net konsolide kar/zarardan önce “Ana Ortaklık Dışı Kar/Zarar” hesap grubu adıyla indirim olarak gösterilmektedir. Ana Ortaklık Dışı Kar/Zarar, konsolide gelir tablosunda dönem net kar/zararından düşülerek konsolide kar veya zarar bulunmaktadır. Bulunan değer konsolide bilançoda yer alan Dönem Net Karı veya Dönem Net Zararı hesabının bakiyesi olmaktadır.
- f. Raporlama dönemi içinde elde edilen bağlı ortaklığın gelir ve giderleri elde edildiği tarihten itibaren konsolide finansal tablolara dahil edilmektedir. Elden çıkarılan bağlı ortaklığın gelir ve giderleri, ana ortaklığın bağlı ortaklık üzerindeki kontrol gücünü kaybettiği tarih olan elden çıkarılma tarihine kadar konsolide finansal tablolara dahil edilmektedir. Elden çıkarılan bağlı ortaklıklarda, elde edilen gelir ile bağlı ortaklığın aktifte izlenen tutarından borçların çıkarılması sonucu bulunan tutar arasındaki fark gelir tablosu ile ilişkilendirilmektedir (Akdoğan ve Tenker 2001: 410-411).

Konsolide gelir tablosunun düzenlenmesine ilişkin olarak 10 numaralı Türkiye Finansal Raporlama Standardı yol gösterici konumdadır. Konsolide bilançoda olduğu gibi, konsolide gelir tablosunun düzenlenmesinde grup bünyesindeki işlemlerin düzenlemiş oldukları gelir tablosu kalemleri tek tek toplanarak birleştirilir.

Bir işletme bağı ortaklıklarının gelir ve giderlerini bağı ortaklık üzerinde kontrol oluşturduğu tarihten kontrolü kaybettiği tarihe kadar konsolide finansal tablolarına dahil eder. Bağı ortaklığın gelir ve giderleri, edinim tarihindeki konsolide finansal tablolara yansıtılmış olan varlık ve yükümlülüklerden kaynaklanmalıdır.

İşletme kar, zarar ve diğerkapsamlı gelirin her bir bileşenini ana ortaklık hissedarlarına ve kontrol gücü olmayan paylarına dağıtır. İşletme ayrıca toplam kapsamlı geliri de hem ana ortaklık hissedarlarına hem de kontrol gücü olmayan paylara da dağıtır.

Kontrol gücü olmayan paylar tarafından bulundurulanan özkaynak oranının değişmesi durumunda ana ortaklık paylarının ve kontrol gücü olmayan payların sahip olduğu özkaynakların defter değerleri, bağı ortaklık üzerinde değişim sonucunda sahip oldukları pay oranlarına göre düzeltilir. Kontrol gücü olmayan payların düzeltilildiği tutar ile ödenen veya alınan tutarın gerçeğe uygun değeri arasındaki fark doğrudan özkaynakta muhasebeleştirilir ve ana ortaklık hissedarlarına dağıtılır.

Konsolide gelir tablosunun düzenlenmesinde aşağıdaki işlemler yapılır (Akdoğan ve Tenker 2007: 459).

- Grup işletmelerinin gelir tablosu kalemleri ayrı ayrı toplanır,
- Konsolide kapsamlı gelir tablosunun hazırlanmasında grup içerisinde gerçekleştirilmiş işlemler elimine edilir. Yani, grup işlemlerinden kaynaklanan gelirler, giderler, kar ve zarar mahsup edilir. Bu duruma en iyi örnek grup içerisinde gerçekleşen satın alma ve satış işlemleridir. Yapılan toplama işlemlerinden grup içerisinde mal ve hizmet alış ve satışı varsa bu tutarlar brüt satışlar ve satışların maliyetinden mahsup edilirler,
- Konsolide edilen tüm ortaklıklara ilişkin dönem karı vergi ve yasal yükümlülükleri karşılıklarının toplamı konsolide kapsamlı gelir tablosunda aynı hesap altında işletmelere ait tutarların bütününden meydana gelir,
- Grubun konsolide kapsamlı gelir tablosunda kontrol gücü olmayan paylara ait tutarlar ayrı bir kalem olarak gösterilir.

Konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosunun net bir biçimde ifade edilmesi ve eliminasyon işlemlerinin gösterilmesi amacıyla aşağıdaki örnekten yararlanılmıştır.

Örnek: ABC ana ortaklığı ve XYZ bağlı ortaklığına ait finansal durum tablosu ve kapsamlı gelir tablosu bilgileri aşağıdaki tablolarda sunulmuştur. ABC ana ortaklığı, XYZ bağlı ortaklığının %80'ine sahiptir. Tutarlar 1.000-TL.'dir (Yardımcıoğlu, 2008: 145-168).

Tablo 1.6 ABC Ana Ortaklık ve XYZ Bağlı Ortaklık Bilançoları

	ABC	XYZ	Düzeltilme	Konsolidasyon
Kasa	210	504		714
Alacaklar				
*Bağlı Ortaklıklar	126		(126) (1)	
*Diğer	1.344	84		1.428
Stoklar	2.520	420		2.940
Tesis, Makine ve Cihazlar	4.200	2.100		6.300
Finansal Duran Varlıkları				
*Bağlı Ortaklıklar	1.512		(1.512) (2)	
*Diğer	3.360	168		3.528
Aktif Toplamı	13.272	3.276	-1.638	14.910
Kısa Vadeli Borçlar				
*Ana Ortaklığa		126	(126) (1)	
*Diğer	1.050	420		1.470
Uzun Vadeli Borçlar	5.670	840		6.510
Özkaynaklar				
Sermaye	1.680	840	(840) (2)	1.680
Yedek Akçe	4.872	1.050	(1.050) (2)	4.872
Azınlık Payları			378 (2)	378
Pasif Toplamı	13.272	3.276	-1.638	14.910

Konsolide finansal tabloların düzenleme esaslarında ifade edildiği şekliyle, ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların finansal tablo kalemleri tek tek toplanmış ve konsolidasyon sütununda yazılmıştır.

- (1) Konsolide finansal tablolarda grup işlemleri arasında gerçekleşen borç ve alacak tutarları elimine edilmiştir,

(2) Konsolide finansal tablolarda ana ortaklığın kontrolü altında bulunmayan azınlık payları ayrı bir kalem olarak gösterilmiştir. Burada azınlık payları ve ana ortaklık payları tutarları aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır.

Bağlı ortaklığın öz sermayesinin %80'ine sahiptir ve ABC ana ortaklığının sahip olmadığı %20'lik dilim azınlık payı olarak adlandırılır.

Azınlık payı $1.890 \times 0.20 = 378$ -TL. olarak hesaplanır.

Ana ortaklık payı $1.890 \times 0.80 = 1.512$ -TL. olarak hesaplanır.

Konsolidasyon şerefiyesi yoktur.

Konsolide finansal tabloların düzenlenmesine ilişkin olarak önemli olan bir diğer husus ise, ana ortaklığın finansal tablosunda yer alan bağlı ortaklıklar hesabı ile bağlı ortaklığın özsermaye hesaplarında mükerrerliğe neden olmaması için mahsup edilmesiydi. Yukarıda hazırlanan tabloya bakıldığı zaman, konsolidasyon işlemlerine ilişkin düzeltme kayıtlarında bağlı ortaklık hesabı ile bağlı ortaklığın ana ortaklığa ait olan özsermaye tutarı mahsup edilerek yansıtılmıştır.

Tablo 1.7 ABC Ana Ortaklık ve XYZ Bağlı Ortaklık Gelir Tabloları

	ABC	XYZ	Düzeltilme	Konsolidasyon
Grup Dışına Satışlar	11.760	4.200		15.960
Bağlı Ortaklığa Satışlar	2.100			
Toplam Satış Geliri	13.860	4.200	(2.100)	15.960
Satışların Maliyeti	7.560	1.680		9.240
Diğer Giderler	840	210		1.050
Ana Ortaklığa Ödeme		2.100		
Azınlık Payları (1)			(42) (3)	(42) (3)
Vergi Öncesi Kar	5.460	210	-42	5.628
Vergi (% 30)	1.638	63	(12,60) (3)	1.688,40
Faaliyet Karı	3.822	147	(29,40) (3,4)	3.939,60
Bağlı Ortaklık Net Karı	117,60		(117,60) (4)	
Net Kar	3.939,60	147	-147	3.939,60

1.3.6. Diğer Konsolide Finansal Tablolar

Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliği'nde finansal tablolar ana finansal tablolar ve ek finansal tablolar olarak sınıflandırılmıştır. Bu tebliğe göre bilanço ve gelir tablosu düzenlenmesi zorunlu olan ana finansal tablolar olurken, satışların maliyeti tablosu, fon akım tablosu, nakit akım tablosu, kar dağıtım tablosu ve özkaynaklar değişim tablosu ise düzenlenmesinin isteğe bağlı olduğu yardımcı veya ek finansal tablolardır. 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun kabul edilmesi ile birlikte artık bütün işletmelerin Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak muhasebe işlemlerini gerçekleştirmeleri ve bu standartlara uygun olarak finansal raporlamada bulunmaları gerektiği belirtilmiştir. Bu konuya ilişkin olarak düzenlemeler TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardında belirtilmiştir. Bu standardın 10. Maddesinde raporlanması gereken finansal tablolar belirtilmiştir. Bu standarda göre raporlanması gereken finansal tablolar aşağıda belirtildiği gibidir:

- Finansal Durum Tablosu (Bilanço),
- Kapsamlı Gelir Tablosu,
- Nakit Akım Tablosu,
- Özkaynaklar Değişim Tablosu,
- Açıklayıcı dipnotlardır.

Raporlanacak olan konsolide finansal tablolar setinin de sadece finansal durum tablosu ve kapsamlı gelir tablosundan ibaret değil, bu tabloların yanı sıra standartta belirtilen bütün finansal tabloların raporlanması gerekmektedir. Bu sebeple yukarıda yapılan açıklamalarda önem itibari ile finansal durum tablosu ve kapsamlı gelir tablosu ayrı ayrı başlık halinde verilmiş olup, bu bölümde ise nakit akım tablosu, özkaynaklar değişim tablosu ve dipnotlar tek bir başlık altında verilmesi uygun görülmüştür.

1.3.6.1. Konsolide Nakit Akış Tablosu

Nakit akış tablosu, belirli bir faaliyet dönemindeki nakit ve nakde eşdeğer varlıklarda meydana gelen değişimleri yani artış ve azalışları ve bunların nedenlerini

işletmenin faaliyetlerinden, yatırımlarından ve finansmanından olmak üzere ayrıma tabi tutarak açıklayan bir finansal tablodur. Burada nakit olarak dikkate alınan işletmenin kasasında var olan nakdi ve bankasında bulunan mevduat toplamını, nakde eşdeğer varlık olarak ise kolayca paraya çevrilebilen ve değer değişikliği riski önemsiz sayılan yüksek likiditeye sahip kısa vadeli varlıklar kastedilmektedir (Karapınar, 2009: 75).

Yukarıdaki nakit akış tablosu tanımından hareketle konsolide nakit akış tablosu tanımlanacak olursa, grup işletmenin bünyesinde bulundurduğu işletmelerin solo olarak düzenlemiş oldukları nakit akış tablolarının bir araya getirilmesi ve birleştirme yönteminin uygulanması ile grup işletmenin ilgili faaliyet dönemindeki nakit veya nakde eşdeğer varlıklarında meydana gelen değişimler ve bunların ne tür işlemlerden meydana geldiğini ortaya koymak üzere hazırlanan finansal tablodur.

1.3.6.2. Konsolide Özkaynaklar Değişim Tablosu

Özkaynak değişim tablosu, bir işletmenin belirli bir dönemdeki özkaynaklarında meydana gelen değişiklikleri gösteren bir finansal tablodur. Bu tablo aracılığı ile işletme sahip/sahipleri tarafından ilgili dönemde yapılan yatırımlar görülebilir. Aynı zamanda, sermayedeki artış//azalışlar, yedekler, fon ve kar kalemlerindeki artış/azalışlar hakkında detaylı bilgi edinilmesi sağlanabilir (Karapınar, 2009: 91).

Konsolide özkaynaklar değişimler tablosu, birbirini izleyen iki döneme ait konsolide finansal durum tablosundan yararlanılarak hazırlanabilir (Güvemli, 1993: 38).

Özkaynaklar değişim tablosu hazırlanırken aşağıdaki bilgilere yer verilir.

- Ana ortaklığın sahiplerine ve kontrol gücü olmayan paylarına ilişkin toplam tutarları ayrı ayrı olarak gösteren, döneme ilişkin toplam kapsamlı gelir;
- Her bir özkaynak bileşeni için, geçmişe yönelik uygulama ve düzeltmelerin etkileri;

- Her bir özkaynak bileşeni için aşağıdakilerden kaynaklanan değişiklikleri ayrı olarak gösteren, dönem başındaki ve sonundaki defter değeri arasındaki mutabakat:
 - a) Kar ya da zarar,
 - b) Gerçekleşmemiş kar ya da zararın her bir kalemi,
 - c) Ortaklar tarafından yapılan katkıları ve ortaklara yapılan dağıtımları ayrı olarak gösteren ortaklarla bunların ortak olmaları nedeniyle ortaya çıkan işlemler ve kontrolün kaybedilmesiyle sonuçlanmayan bağlı ortaklıktaki ortaklık paylarındaki değişimler.

1.3.6.3. Konsolide Finansal Tablo Dipnotları

Konsolide finansal tabloların dipnotlarında her şeyden önce grubun organizasyonu ve faaliyet konusu hakkında bilgi verilir. Verilen bu bilgilerin ardından uygulanan finansal raporlama standartları, konsolidasyon yöntemleri, muhasebe politikaları ve tahminlerindeki değişiklikler ve hatalar anlatılır ve önemli muhasebe politikalarının özeti yapılır (Kaya 2011:47). Bunların dışında konsolide finansal tablo dipnotlarında aşağıdaki bilgilere yer verilir.

- Grubun yapısını,
- Kontrol gücü olmayan payların grubun faaliyetlerinde ve nakit akışlarında sahip olduğu payını,
- İşletmenin grubunun varlıkların ulaşabilme veya bunları kullanabilme ve grup borçlarını ödeyebilme gücü üzerindeki önemli kısıtlamaların niteliğini ve kapsamını,
- Konsolide edilmiş yapılandırılmış işletmelerdeki paylarına ilişkin riskleri ve söz konusu risklerdeki değişimlerini,
- Ana ortaklığın bağlı ortaklıktaki sahiplik payında, bağlı ortaklık üzerindeki kontrolünün kaybıyla sonuçlanmayacak şekilde meydana gelen değişikliklerin sonuçlarını,
- Raporlama dönemi içerisinde bağlı ortaklıklarının kontrolünün kaybedilmesinin sonuçlarını açıklamalıdır.

Ayrıca işletme, konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında bağlı ortaklıklara ait finansal tabloların hazırlanma tarihinin veya döneminin konsolide finansal tabloların tarihi veya dönemiyle farklı olması durumunda, bağlı ortaklığın finansal tabloların raporlama dönemi sonu tarihi ve farklı raporlama dönemi veya tarihi kullanılmasının nedenini açıklamalıdır.

1.3.6.4. Konsolide Finansal Tablolarda Yapılması Gereken Açıklamalar

Konsolide finansal tablolarda aşağıda belirtilen hususlara ilişkin açıklama yapılır:

- a. Sunulan tabloların konsolide finansal tablolar olduğu,
- b. Ana ortaklığın, doğrudan veya bağlı ortaklıkları vasıtasıyla dolaylı olarak, bir işletmedeki oy haklarının yarısından fazlasına sahip olmadığı, ancak söz konusu işletme üzerinde kontrolünün bulunduğu sonucuna ulaşıldığı durumlarda, bu sonuca nasıl ulaşıldığı,
- c. Konsolide finansal tabloların hazırlanmasında kullanılan ana ortaklık finansal tabloları ile bağlı ortaklık finansal tablolarının raporlama tarihleri arasındaki farklar,
- d. Bağlı ortaklığın, nakit temettü dağıtımları veya borç geri ödemeleri yoluyla ana ortaklığa fon aktarmasına yönelik önemli kısıtlamalar (borçlanmaya ilişkin düzenlemelerden veya düzenleyici koşullardan kaynaklanan önemli kısıtlamalar gibi) bulunduğu durumlarda.

İKİNCİ BÖLÜM

KONSOLİDASYON ÖNCESİ İŞLEMLER VE KONSOLİDASYON YÖNTEMLERİ

2.1. KONSOLİDASYON ÖNCESİ İŞLEMLER

2.1.1 Eliminasyon

Konsolidasyon işlemi bir birleştirme, takviye etme anlamı taşımaktadır. Her ne sebeple olursa olsun işlemlerin birbirleri ile ortak olmaları durumu söz konusu olduğunda, işletmelerin ortaklık kurduğu diğer işletme veya işletmelerle olan ilişkilerinden meydana gelen finansal değişikliklerin finansal tablo kullanıcılarına doğru bir biçimde yansıtılması gerekir.

İşletmelerin birbirleri ile olan bağlı ortaklık, iştirak ve iş ortaklıkları gibi finansal durumlar Tekdüzen Hesap Planı'nda 24 numaralı Mali Duran Varlıklar hesaplar grubundaki ilgili hesaplar kullanılarak gösterilir. Yatırım yapılan işletmenin, yatırım yapan işletmenin finansal tablosunda tek bir kalemde gösterilmesi durumu yatırım yapan işletmenin finansal tablolarının analizi için anlamsız olabilmektedir. Bu nedenle, fayda maliyet analizi çerçevesinde yatırım yapılan işletmenin finansal tabloları yatırım yapan işletmenin finansal tabloları ile birleştirilerek tek bir tablo haline getirilmesi zorunluluk arz etmektedir (Örten ve diğerleri, 2010: 391). Ayrıca, grup işletmelerin finansal durumunun ve faaliyet sonuçlarının gerçeğe uygun bir biçimde sunulabilmesi için grubun bünyesindeki bütün işlemlerin ekonomi yapısını ve finansal performansını gösteren raporların bir bütün halinde sunulması gerekmektedir. Bu bir bütün halinde raporlama faaliyeti de ana şirket ve bağlı şirketlerin tek bir ekonomik birim olarak algılanmasını sağlayacak konsolide finansal tablolar aracılığı ile yapılabilir (Kaya, 2011: 12).

Grup, bir ana ortaklık ile bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve iş ortaklıklarının bütününden oluşur. Grup bünyesindeki bütün ortaklıklar ve iştirakler kendilerine ait finansal tablolarını bireysel olarak düzenlerler. Grup işletmelerinin sadece kendi durumlarını gösteren finansal tabloları analiz ederek grup işletme hakkında doğru ve

detaylı bilgi edinilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, her bir ortaklık veya iştirakin düzenlediği ayrı finansal tabloları, muhasebe ve finansal raporlama standartları çerçevesinde birleştirilerek sunulması gerekir. Bu sunum ise konsolide finansal tabloların düzenlenmesi ile gerçekleşebilir (Kaya, 2011: 12-13).

Ana ortaklık, bağlı ortaklıklarını tamamen kendisinin kurmasının dışında iki yöntemle elde edebilir. Bu yöntemler menfaatlerin birleştirilmesi ve satın alma yöntemidir.

Menfaatlerin birleştirilmesi yöntemi, işletme sahiplerinin kendi istekleri ile birleşmeleri ve hissedarlık haklarının devam etmesini sağlayan bir yöntemdir. Bu yöntemde yatırım yapan işletme, bu iş için kendi oy haklarına sahip hisse senetlerini karşı tarafa vermektedir. Bu şekilde yapılan birleşme de ana ortaklık, bağlı ortaklığına yapmış olduğu yatırımını nominal değeri üzerinden muhasebeleştirir. Bu yöntemde yatırım yapılan işletmenin varlıklarının net değeri, net defter değerine eşit olduğu kabul edilir. Bu sebeple böyle bir yatırımın gerçekleştirilmesinde şerefiye ortaya çıkmamaktadır (Aktaş, 2004: 7).

Satın alma yönteminde ise ana ortaklık, bağlı ortaklığın hisse senetlerinin tamamını ya da önemli bir kısmını satın almaktadır. Satın alınan hisse senetlerinin değerinin tespitinde piyasa fiyatı esas alınmaktadır. Ana ortaklık, bağlı ortaklığa yapmış olduğu yatırımını maliyet bedeli üzerinden aktifleştirmektedir. Bu sebeple, piyasa fiyatı ile maliyet bedeli arasındaki farktan dolayı şerefiye ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan şerefiye TFRS 3 hükümlerine göre muhasebeleştirilmektedir (Aktaş, 2004: 7).

İşletmeler arasındaki karşılıklı ilişkiler sonrası ortaya çıkan borç ve alacağın aynı tutarda olması durumunda mahsup işlemi ters kayıtla gerçekleştirilir. Bu haliyle eliminasyon işlemi sonrasında grubun kazancında bir değişme söz konusu olmaz. Sadece bilanço toplamında bir daralma oluşmaktadır.

Ana ortaklık olarak adlandıracağımız bir işletmenin yurt dışında faaliyet gösteren bir bağlı ortaklığı, iştiraki veya iş ortaklığının olması durumunda bu işletmenin finansal tablolarının konsolide edilmesinde dikkat edilmesi gerek hususlar bulunmaktadır. Bu hususlar (Akdoğan ve Tenker, 2007: 490):

- Ana ortaklığın yurt dışında yatırım yaptığı işletmenin finansal tabloları konsolidasyona tabi tutulacağı zaman, finansal tablo kalemleri ana ortaklığın

kendi ülkesinin para birimine çevrilmesi durumu ortaya çıkacaktır. Yurt dışındaki işletmenin finansal tabloları, ana ortaklığın para birimine çevrilirken dikkate alınacak olan değerlendirme ölçüsü ne olacaktır? Bu sorunun cevabı döviz kurları olacaktır. Yalnız burada yine bir sorun ortaya çıkmaktadır. Bu sorun da hangi döviz kurunun kullanılacağıdır, yani dönem sonu kuru mu, ortalama yıllık kur mu, alış kuru mu, satış kuru mu yoksa serbest piyasa kuru mu?

- Ortaya çıkacak olan diğer bir problem ise yurt dışında faaliyet gösteren işletmenin finansal tablolarının hazırlanmasında dikkate alınmış olan standartlardır. Eğer yurt dışındaki işletme yerel mevzuata uygun olarak finansal tablolar hazırlamışsa veya başka standartlar dikkate alınarak hazırlanmışsa, bu işletmenin finansal tablolarının konsolidasyona tabi tutulması için yapılması gereken diğer bir işlem de yurt dışındaki işletmenin finansal tablolarının ana ortaklığın kendi ülkesinde kullanılması zorunlu olan yasal mevzuata veya standartlara uygun olarak tekrar düzenlenmesidir.

İştirak ile yatırımcı arasında mal ve hizmet veya varlık alım satım ilişkisi söz konusu olabilmektedir. Bu durumda iştirak ile yatırımcı arasında gerçekleşen işlemlerden doğan kar veya zarar yatırımcının iştirak oranı kadar elimine edilerek yani iştirak edenin finansal tablolarına ancak iştirakteki grup dışı yatırımcıların payı kadar yansıtılmaktadır. Ancak bu işlemlerden kaynaklanan zararlar varlığın değerinde düşüklüğe neden oluyorsa, elimine edilmez.

Özkaynak yönteminde, konsolidasyonda olduğu gibi finansal tablo kalemleri tek tek birleştirildiğinden, iştirak ile yatırımcı arasında gerçekleşen işlemlerden doğan kar veya zarar tek taraflı olarak elimine edilmektedir. Toplam kar tek kalem bazında ve ortaklık payı ölçüsünde elimine edilmektedir (Örten ve diğerleri, 2010: 428).

2.1.2. Konsolidasyon Yöntemleri

Başka işletmelerin finansal ve faaliyet politikalarını çeşitli düzeylerde etkileme gücüne erişildiğinde gereklilik arz eden finansal tablo konsolidasyonu, farklı konsolide etme yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilir. Uluslararası Muhasebe Standartları uyarınca yatırım yapılan işletmenin finansal tablolarının hangi yöntem

kullanılarak konsolidasyona tabi tutulacağıının belirlenmesinde en önemli kriter, yatırımı yapan işletmenin amacı ve yatırım yapılan işletmenin finansal ve faaliyet politikaları üzerindeki etki derecesidir. Yatırım yapan işletmedeki etki düzeyi konusunda üç durum söz konusu olabilmektedir. Bunlar kontrol, müşterek kontrol ve önemli etkinliktir (Karapınar, 2006: 148). Yatırımcı işletmeler, ulaştıkları etkinlik düzeyine göre, kendi finansal tabloları ile yatırım yaptıkları işletmelerin finansal tablolarını üç yöntem kullanarak konsolide ederler. Konsolidasyon yöntemleri; tam konsolidasyon, oransal konsolidasyon, özkaynak yöntemidir.

2.1.2.1. Tam Konsolidasyon

Tam konsolidasyon, bağlı ortaklıkların konsolide finansal tablolara dahil edilerek grup işletmenin tek bir ekonomik birim gibi gösterilmesini sağlayan yöntemdir (Kaya, 2011: 53).

Tam konsolidasyon, yatırım yapılan işletmenin finansal tablolarındaki hesap kalemlerinin her birinin ortaklık oranının dikkate alınmadan yatırımı yapan işletmenin finansal tabloları ile birleştirilmesi yöntemidir (Örten ve diğerleri, 2010: 392).

Tam konsolidasyonda ana ortaklığın finansal durum tablosunda varlıklarında yer alan iştirak tutarları, bağlı ortaklığın sermayesinden mahsup edilir. Yapılacak olan bu eliminasyon kaydından sonra her iki işletmenin varlıkları ve borçları birleştirilir. Bağlı ortaklığın ilgili dönemde elde etmiş olduğu kardan ana ortaklığa düşen kısım alınır ve özkaynaklarda birleştirilmek suretiyle konsolidasyon gerçekleştirilir (Güvemli, 1993: 45).

Tam konsolidasyon işleminde önemli olan noktalardan biri yatırım yapılan işletme üzerinde yatırım yapan işletmenin kontrol gücüdür. Kontrol gücü standartta; “Bir işletmenin faaliyetlerinden fayda sağlamak amacıyla, söz konusu işletmenin finansal ve faaliyet politikalarını yönetme gücü” olarak tanımlanmıştır. Ana ortaklığın bağlı ortaklık üzerine kontrol gücünün olup olmadığını standartlarda yer alan ilkelere göre belirlemesi ve kontrolün var olduğunun belirlenmesi durumunda ana ortaklık, bağlı ortaklığın finansal tablolarını tam konsolidasyon yöntemini uygulayarak konsolide finansal tablolarını düzenlemesi gerekir.

Tek komple birleşmeyi ifade eden tam konsolidasyon yönteminde bilanço konsolide edilirken, ana ortaklığın varlıkları arasında yer alan “Bağlı Ortaklıklar” hesabında yer alan sermaye katılım payı tutarı, bağlı ortaklığın “Sermaye” hesabında yer alan sermaye tutarından düşülmektedir. Bu düzeltmeden sonra ise ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların tüm varlık ve borçları toplanmaktadır (Gözlüklü ve Bölükbaşı, 2009: 44). Bağlı ortaklığın karının, ana ortaklığın katılma oranına düşen kısım ise özsermayelerde birleştirilmektedir (Ataman, 2003: 477).

SPK tebliğinde tam konsolidasyon yöntemi, “Konsolidasyon kapsamındaki ana ortaklık ve bağlı ortaklıklara ait finansal tablolarda yer alan varlık, borç, özsermaye, gelir ve giderlerin bir bütün olarak bir işletme tarafından gerçekleşmiş gibi konsolide finansal tablolarda gösterilme yöntemi” şeklinde tanımlanmaktadır (SPK Seri :XI No:25, md. 329).

Ayrıca TMS 27 paragraf 22’de konsolidasyon işlemleri ile ilgili olarak yer alan “konsolide finansal tabloların hazırlanmasında; ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların tüm varlık, yabancı kaynak ve özkaynakları, gelir ve gider kalemleri satır satır toplanarak birleştirilir.” Açıklamasıyla standartta tam konsolidasyon yönteminin benimsendiği görülmektedir.

Yukarıda tam konsolidasyonla ilgili yapılan açıklamalara bakıldığında zaman, tam konsolidasyonda önemli olan noktalardan biri yatırım yapan işletmenin, yatırım yapılan işletme üzerindeki kontrol gücüdür. Ayrıca tam konsolidasyon yöntemi yatırım yapılan işletmenin finansal tablo kalemleri yatırım yapan işletme ile birleştirilmesi esnasında konsolide finansal tabloların düzenleme esasları dikkate alınıp, gerekli eliminasyon kayıtları yapıldıktan sonra herhangi bir şekilde yatırım yapılan işletme üzerindeki sahip olunan yüzde tutar dikkate alınmadan konsolidasyon işlemi gerçekleştirilmesini savunan bir yöntem olduğu söylenebilir.

Örnek:

Tablo 1.8 H ve Y İşletmelerinin Gelir Tabloları

Gelir Tablosu (31.12.20XX)	H İşletmesi	Y İşletmesi
Satışlar	1.575.000	882.000
Satışların Maliyeti (-)	-1.220.100	-558.600
Brüt Satış Karı	354.900	323.400
Faaliyet Giderleri (-)	-305.340	-303.660
Faaliyet Karı	49.560	19.740
Diğer Gelirler	6.300	-
Diğer Giderler	-	-
Dönem Net Karı	55.860	19.740

Tablo 1.9 H ve Y İşletmelerinin Bilançoları

Bilanço (31.12.20XX)	H İşletmesi	Y İşletmesi
Kasa	119.070	21.840
Alıcılar	91.770	25.410
Ticari Mallar	80.430	43.575
Maddi Duran Varlıklar	409.500	119.700
Birikmiş Amortismanlar	-73.920	-39.690
Bağlı Menkul Kıymetler	-	92.400
Bağlı Ortaklıklar	253.260	-
Haklar	-	18.900
AKTİF TOPLAMI	880.110	282.135
Satıcılar	18.690	39.795
Çıkarılmış Tahviller	210.000	-
Sermaye	323.400	105.000
Hisse Senedi İ. Primleri	171.360	31.500
Yasal Yedekler	100.800	86.100
Dönem Net Karı	85.860	19.740
PASİF TOPLAMI	880.110	282.135

H ve Y işletmelerinin 31.12.20XX tarihli konsolide bilançosu ve konsolide gelir tablosunun oluşturulabilmesi için 01.01.20XX-31.12.20XX döneminde iki işletme arasında gerçekleşen işlemlerin belirlenmesi ve gerekli düzeltme kayıtlarının yapılması gerekir. Bu nedenle, ana ortaklık ve bağlı ortaklık arasında aşağıdaki işlemlerin gerçekleştiği varsayılmıştır (Haftacı ve Kılınç, 2013: 89):

- H işletmesi maliyeti 31.500 TL olan malları Y işletmesine 42.000 TL'ye satmıştır.
- H işletmesi Y işletmesinden 37.800 TL'lik mal satın almıştır. Y işletmesi maliyet bedeli üzerinden %25 karla satış yapmaktadır.
- Y işletmesi 30 Aralık 20XX tarihinde yapmış olduğu 2.100 TL'lik ödemeye H işletmesine olan borcunu 8.400 TL'ye düşürmüştür. Yapılan 2.100 TL'lik ödeme, 31 Aralık itibarıyla devam etmektedir.
- 31.12.20XX tarihinde Y işletmesi, H işletmesinin çıkarmış olduğu tahvillerin yarısını 92.400 TL bedelle satın almıştır. Tahvillerin vadesi 31.12.20XX'dir. Tahvillerin faizi her yılın 31 Aralık tarihinde ödenmektedir. Ancak Y işletmesinin almış olduğu tahvillerin faizi önceki yatırımcıya ödenmiştir.
- 02.01.20XX tarihinde Y işletmesi, H işletmesinden 14.700 TL bedelle maddi duran varlık satın almıştır. Bu maddi duran varlık, H işletmesi tarafından 10.500 TL bedelle satın alınmış olup, satış tarihindeki net defter değeri 8.400 TL'dir. Maddi duran varlığın tahmini kalan ömrü 4 yıldır.

Yukarıda verilen ve dönem içinde gerçekleşen işlemler dikkate alındığında, konsolide çalışma tablosu şu şekilde düzenlenebilir:

Tablo 1.10 H ve Y İşletmelerinin Gelir Tabloları Çalışma Tablosu

Gelir Tablosu	H İşletmesi	Y İşletmesi	Eliminasyon		Konsolidasyon
			Borç	Alacak	
Satışlar	1.575.000	882.000	79.800	-	2.377.200
Satışların Maliyeti (-)	1.220.100	558.600		79.800	1.698.900
Brüt Satış Karı	354.900	323.400			678.300
Faaliyet Gid. (-)	305.340	303.660		1.575	607.425
Faaliyet Karı	49.560	19.740			70.875
Diğer Gelirler	6.300	-	6.300	12.600	12.600
Diğer Giderler	-	-			
Azınlık Payları	-	-	1.974		1.974
Dönem Net Karı	55.860	19.740	88.074	93.975	81.501

Tablo 1.11 H ve Y İşletmelerinin Gelir Tabloları Eliminasyon Tablosu

Bilanço	H İşletmesi	Y İşletmesi	Eliminasyon		Konsolidasyon
Kasa	119.070	21.840	2.100		143.010
Alıcılar	91.770	25.410		10.500	106.680
Ticari Mallar	80.430	43.575	2.100		126.105
Maddi Duran Var.	409.500	119.700	21.000	4.200	546.000
Birikmiş Amort. (-)	-73.920	-39.690		4.725	-118.335
Bağlı Menkul Kıy.	-	92.400		92.400	
Bağlı Ortaklıklar	253.260	-		253.260	
Haklar	-	18.900	6.300		25.200
AKTİF TOPLAMI	880.110	282.135			858.900
Satıcılar	18.690	39.795	8.400		50.085
Çıkarılmış Tahviller	210.000	-	105.000		105.000
Sermaye	323.400	105.000	105.000		323.400
Hisse Senedi İ. Prim.	171.360	31.500	31.500		171.360
Yasal Yedekler	100.800	86.100	86.100		100.800
Azınlık Payları				26.754	26.754
Dönem Net Karı	85.860	19.740	88.074	93.975	81.501
PASİF TOPLAMI	880.110	282.135	485.814	485.814	858.900

2.1.2.2 Kısmi (Özkaynak Yöntemi) Konsolidasyon

Özkaynak yöntemi 28 numaralı TMS'de şöyle tanımlanmaktadır: “İştirakteki yatırımın başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilerek, sonrasında bu tutarın yatırım yapılan iştiraktein net varlıklarında yatırımcı işletmenin payına düşen kısmı yansıtacak şekilde düzeltildiği ve böylece yatırımcı işletmenin kar veya zararının yatırım yapılan işletmenin kar veya zararından kendisine düşen payı kapsadığı muhasebeleştirme yöntemidir.” (TMS 28 Md.2)

Bir diğer tanıma göre ise özkaynak yöntemi “müşterekeken kontrol edilen bir işletmedeki yatırımın başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilerek, sonrasında bu tutarın müştereken kontrol edilen işletmenin net varlıklarında ortak girişimcinin payına düşen kısmı yansıtacak şekilde düzeltildiği ve böylece ortak girişimcinin kar veya zararının müştereken kontrol edilen işletmenin kar veya zararından kendisine düşen payı kapsadığı muhasebeleştirme yöntemi” şeklinde tanımlanmıştır (SPK Seri:XI No:25, md.329).

Özkaynak yöntemi, iştiraklerin ve iş ortaklıklarının konsolide finansal tablolarda muhasebeleştirilmesinde kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem, iştirak ve iş ortaklığı niteliği taşıyan yatırımların ilk defa muhasebeleştirilmesinde elde etme maliyetini benimseyen, daha sonraki dönemlerde muhasebeleştirilen tutarın yatırım yapılan işletmenin net varlıklarında meydana gelen değişmelere bağlı olarak artırılmasını veya azaltılmasını öngören bir yöntemdir (Kaya, 2011: 81).

Özkaynak yönteminin kullanımı, kontrol edilen kalemlerin müştereken kontrol edilen kalemlerle birleştirilmesinin uygun olmadığı ve ortak girişimcilerin müştereken kontrol edilen işletmede müşterek kontrolden ziyade önemli etkiye sahip olduğu görüşüne dayanır (TMS 31, paragraf 40).

Yatırım yapılan işletmenin finansal ve faaliyetle ilgili politikalarının belirlenmesi kararlarına katılma gücü olup, bu politikaları tek başına ya da bir başka taraf ile ortak kontrol etme gücünü ifade etmemektedir (TMS 28, paragraf 2). Bir yatırımcının doğrudan ya da dolaylı olarak yatırım yapılan işletmenin %20 ya da daha fazlasını elinde tutması durumunda, aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece, söz konusu yatırımcının önemli etkisi bulunduğu kabul edilir. Diğer yandan, yatırımcının doğrudan ya da dolaylı olarak yatırım yapılan işletmenin oy hakkının %20'sinden daha

azını elinde bulundurması durumunda ise, böyle bir etkinin bulunduğu açıkça ortaya konulmadığı sürece, söz konusu yatırımcının önemli etkisi bulunmadığı kabul edilir (TMS 28, paragraf 6).

Yukarıda yapılan açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda, özkaynak yönteminin temelde yatırım yapan işletmenin yatırım yaptığı tarihteki yatırım tutarı üzerinden ilgili yatırımı finansal tablolara almasını ve daha sonraki zaman dilimlerinde yatırım yapılan işletmede meydana gelen değişiklikler de göz önünde bulundurularak yatırım tutarının artırılmasını ya da azaltılmasını öngören bir yöntem olduğu söylenebilir. Yatırım yapılan işletmenin, yatırımcılarına dağıtacağı kar payı vb.dağıtımlar yatırımın defter değerini azaltıcı bir etken olacaktır.

Örnek:

Uluslararası Gayrimenkul Değerleme ve Danışmanlık firması olan ABC işletmesi, İstanbul-Kadıköy'deki XYZ emlak işletmesini Bağdat Caddesi'ndeki konumu ve müşteri portföyü nedeniyle 150.000 TL. karşılığı satın almıştır. Alım bedeli ABC işletmesi tarafından arz edilecek hisse senetleri ile ödenmiştir. ABC ve XYZ işletmelerinin birleşme öncesi bilançoları aşağıdaki gibidir.

Tablo 1.12 ABC Ana Ortaklık ve XYZ Bağlı Ortaklık Bilançoları

	ABC İşletmesi	XYZ İşletmesi
Nakit ve Nakit Benzerleri	15.000	1.500
Ticari Alacaklar	80.000	8.500
Binalar	260.000	35.000
Demirbaşlar	16.000	12.000
Birikmiş Amortisman	(16.000)	(12.000)
Varlıklar	355.000	45.000
Krediler	145.000	-
Ticari Borçlar	75.000	19.000
Ödenecek Vergi	7.000	1.000
Özsermaye	128.000	25.000
Sermaye	100.000	20.000
Kar Yedekleri	8.000	2.000
Dönem Karı	20.000	3.000
Kaynaklar	355.000	45.000

XYZ işletmesine ilişkin aşağıdaki tespitler yapılmıştır:

- Ticari Alacaklar hesabındaki 8.500 TL.'nin gerçeğe uygun değeri 8.000 TL.'dir,
- Binaların gerçeğe uygun değeri 40.000 TL.'dir,
- Demirbaşların gerçeğe uygun değeri 7.500 TL.'dir,
- Ticari Borçlar hesabındaki 19.000 TL.'nin gerçeğe uygun değeri 13.000 TL.'dir,
- XYZ işletmesi bilançosunda kayıtlı olmayan 100.000 TL. olduğu tahmin edilen marka değeri bulunmaktadır.

ABC işletmesinin XYZ işletmesini karşılığı ödediği bedel olan 150.000 TL, XYZ işletmesinin gerçeğe uygun değeridir. ABC işletmesinin gerçeğe uygun değeri ise 340.000 TL.'dir. Finansal tablolar konsolide edilirken şu işlemler yapılacaktır:

1. ABC işletmesi tarafından ihraç edilmesi gereken hisse senedi tutarı hesaplanacak,
2. ABC işletmesi tarafından XYZ işletmesinden alınacak net belirlenebilir varlık tutarı belirlenecek,
3. Şerefiye tutarı hesaplanacak,
4. Birleşme sonrası ABC işletmesinin bilançosu düzenlenecek.

1. ABC işletmesi tarafından ihraç edilecek hisse senedi tutarı hesaplanması;
Devir sonucu ABC ve XYZ işletmeleri ortaklık oranları belirlenmesi gerekmektedir. Her iki işletmenin gerçeğe uygun değeri alınarak birleşme oranı hesaplanır. Birleşme oranı, her iki işletmenin gerçeğe uygun değerlerinin toplamı içindeki devralan işletmenin payını ortaya koymaktadır.

$$\text{Birleşme Oranı} = \frac{\text{Devralan İşletmenin Cari Değeri}}{(\text{Devralan İşletmenin} + \text{Devrolan İşletmenin}) \text{ Cari Değeri}}$$

$$\text{Birleşme oranı} = 340.000 / (340.000+150.000) = 0,69$$

Birleşme sonrasında ABC işletmesinin eski ortaklarının yeni duruma göre payları % 69 olacaktır. ABC işletmesi ortaklarının birleşme öncesi sermaye tutarları toplamı 100.000 TL. iken birleşme sonrası ortaklar toplam sermayenin % 69'una sahip olacaklardır. ABC işletmesinin XYZ işletmesini almak için ihraç edeceği sermaye tutarı da şu şekilde hesaplanmaktadır.

Ulaşılabacak Sermaye = Devralan İşletmenin Nominal Sermayesi/Birleşme Oranı

$$100.000 / 0,69 = 144.000$$

$$\text{Arttırılacak Sermaye Tutarı} = 144.000 - 100.000 = 44.000$$

Birleşme sonrası ortaklıkların payları şu şekilde olacaktır:

$$\text{Devralan İşletme Ortaklıklarının Payları} = 144.000 \times 69\% = 100.000$$

$$\text{Devrolan İşletme Ortaklıklarının Payları} = 144.000 \times 31\% = 44.000$$

$$\begin{aligned} \text{Değişirme Oranı} &= \text{Arttırılacak Sermaye Tutarı} / \text{Devrolan İşletme Nominal Sermayesi} \\ &= 44.000 / 20.000 = 2,2 \end{aligned}$$

Buna göre XYZ işletmesi bir adet hisse senedine karşılık, ABC işletmesine 2,2 adet hisse senedi vermelidir. ABC işletmesinin ihraç ettiği hisse senetlerinin nominal bedeli 44.000 TL. gerçeğe uygun değeri 150.000 TL.'dir.

2. ABC işletmesi tarafından XYZ işletmesinden alınacak net belirlenebilir varlık tutarı aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır.

$$\text{Net Belirlenebilir Varlıklar} = \text{Belirlenebilir Varlıklar} - \text{Belirlenebilir Yükümlülükler}$$

Belirlenebilir Varlıklar	157.000
Nakit ve Nakit Benzerleri	1.500
Ticari Alacaklar	8.000
Binalar	40.000
Demirbaşlar	7.500
Haklar	100.000
Belirlenebilir Yükümlülükler	(14.000)
Ticari Borçlar	13.000
Ödenecek Vergi	1.000
Net Belirlenebilir Varlıklar	143.000

ABC işletmesi 143.000 TL. tutarında net belirlenebilir varlık elde etmiştir.

3. Şerefiye tutarının hesaplanması;

XYZ işletmesinin gerçeğe uygun değeri – XYZ işletmesinin Net Belirlenebilir Varlıkları = Şerefiye

$$150.000 - 143.000 = 7.000 \text{ TL.}$$

4. ABC işletmesinin birleşme sonrası bilançosu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1.13 ABC Ana Ortaklık Konsolide Bilançosu

	ABC İşletmesi	XYZ İşletmesi	Birleşme Sonrası ABC Konsolide Bilançosu
Nakit ve Nakit Benzerleri	15.000	1.500	16.500
Ticari Alacaklar	80.000	8.500	88.500
Alacaklar Reeskontu	-	(500)	(500)
Binalar	260.000	40.000	300.000
Demirbaşlar	16.000	7.500	23.500
Birikmiş Amortisman	(16.000)	-	(16.000)
Haklar	-	100.000	100.000
Şerefiye	-	7.000	17.000
Varlıklar	355.000	164.000	519.000
Krediler	145.000	-	145.000
Ticari Borçlar	75.000	14.000	89.000
Borç Reeskontu	-	(1.000)	(1.000)
Ödenecek Vergi	7.000	1.000	8.000
Özsermaye	128.000	150.000	278.000
Sermaye	100.000	44.000	144.000
Kar Yedekleri	8.000	106.000	114.000
Dönem Karı	20.000	-	20.000
Kaynaklar	355.000	164.000	519.000

Tablo 1.14 Ortaklık Oranı-Muhasebeleştirme Yöntemi-Kar Tespiti

Etki Düzeyi	Muhasebeleştirme Yöntemi	Karın Tespiti
Kısa Vade	Gerçeğe Uygun Değer	Getiri Tutarı
0-19 %	Gerçeğe Uygun Değer	Temettü Tutarı
20-50 %	Özkaynak Yöntemi	Yatırım Oranı Kadar Kar
50-50 %	Özkaynak Yöntemi	Yatırım Oranı Kadar Kar
51-100%	Tam Konsolidasyon	Azınlık Paylarına Düşen Kısım Hariç Kar

Yukarıdaki tabloya göre işletmelerin kısa vadede ellerindeki atıl varlıkları kullanarak yapmış oldukları yatırımların ilk kez muhasebeleştirilmesinde, yatırımın gerçeğe uygun değerini esas almaları gerekir. Buradaki gerçeğe uygun değer, genellikle piyasa fiyatıdır.

Uzun vadede yapılan yatırımlar dört bölümde incelenebilir. İşletmenin yatırım oranı % 0-19 aralığında ise bu yatırım finansal tablolara gerçeğe uygun değer yöntemi kullanılarak yansıtılır. İşletmenin yapmış olduğu yatırım, diğer işletmenin hisse senetlerinin %20-50 aralığında ise bu yatırım iştiraktır ve özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilmelidir. Yapılan yatırım %50 oranında ise iş ortaklığı durumu söz konusu olur. Bu tür yatırımlar özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilir. Yatırım oranı %50'nin üzerinde ise, yatırım yapan işletmenin yatırım yapılan işletme üzerinde etkin kontrol gücüne sahip olduğu kabul edilir. Bu yatırımın muhasebeleştirilmesinde tam konsolidasyon yöntemi kullanılır (Örten ve diğ. 2010:392).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONSOLİDE FİNANSAL TABLOLARIN HAZIRLANMASINA İLİŞKİN HİZMET SEKTÖRÜ ÖRNEĞİ

3.1 Örnek Çalışmaya İlişkin Açıklamalar

Temel finansal tabloların konsolidasyonu ile ilgili yapılan açıklamaların, örnek çalışma durumunu gösterebilmek amacıyla ND Şirketler Grubu'nun 31.12.2015 tarihli konsolide bilanço ve gelir tablosunun nasıl meydana geldiği incelenecektir. Konuyla ilgili olarak öncelikle şirketler topluluğu hakkında genel bilgiler verilecek, ardından grubun konsolidasyona ilişkin esasları açıklanacaktır. Daha sonra ise, 31.12.2015 tarihi itibarıyla grup için işlemler ve bunların tutarları belirtilecektir. Sonuç olarak, grubu oluşturan şirketlerin bireysel bilanço ve gelir tabloları konsolide çalışma tablosu üzerinde sunulacak, ND Mimarlık ana şirketinin konsolide bilançosu ve gelir tablosu oluşturulacaktır.

3.2. ND Grup Hakkında Genel Bilgiler

3.2.1. ND Mimarlık

Temelleri 2007 yılında atılmış olan ND Grup, İnşaat, Mimarlık-İç Mimarlık, Dental ve Medikal Tasarım ile Mobilya İmalat, Asbest Ölçüm, Söküm, Denetim ve Raporlama sektörlerinde faaliyet göstermektedir.

ND Grubu oluşturan şirketler; ND Mimarlık ve Trasbest'tir.

ND Mimarlık, 2008 yılında kurulmuş olup, günümüze kadar yurtiçi ve yurtdışında birçok başarılı projeye imza atmıştır. Toplu konut projeleri, mağazalar, ofisler, oteller, konutlar ve klinik projeleri gibi çeşitli proje dallarında uzman kadrosu ile hizmet vermektedir. Projelerinde en önemli üç ölçüt; müşteri ihtiyaçları, işlevsel mimari gereksinimler ve estetik değerlerdir. Bu maddelerin her birinin mükemmel oranını ve uyumunu yakalayarak ortaya çıkardıkları mekanlar mimari anlayışlarının temelini oluşturan. ND Mimarlık hizmetler aşağıdaki başlıklarda sıralanabilir:

- Mimari-İç Mimari Danışmanlık
- Mimari ve İç Mimari Konsept Tasarımı Hizmeti
- Mimari ve İç Mimari Uygulama Proje Hizmeti
- Anahtar Teslim Mimari ve İç Mimari Uygulama Hizmeti
- Mobilya Tasarımı ve Üretimi

Yaratılan her yeni mekan kullanıcı için yeni bir yaşam alanıdır. ND Mimarlık, insan için “Yaşam Alanı” yaratma görevini üstlenme bilinci içinde; her projeyi kendi kriterleri içinde değerlendirip, en kapsamlı tasarımından en basitine kadar bu prensiplerden ödün vermeden, “Kaliteli Mimari Hizmet” hedefine ulaşmak için çalışmaktadır. Kusursuz organizasyonu ile ND Mimarlık bitirdiği tüm projeleri “Müşteri Memnuniyeti” ile teslim etmiştir.

Tablo 1.15 ND Mimarlık Bilançosu (Aktif)

ND MİMARLIK LTD.ŞTİ. 31.12.2015 ÖZET BİLANÇOSU (AKTİF)			
		Önceki Dön.	Cari Dönem
1	DÖNEN VARLIKLAR	678.355,00	594.960,00
10	Hazır Değerler	402.105,00	401.600,00
100	Kasa	97.500,00	107.100,00
101	Alınan Çekler	34.515,00	135.000,00
102	Bankalar	289.560,00	144.500,00
103	Verilen Çekler ve Ödeme Emir.(-)	19.470,00	20.000,00
12	Ticari Alacaklar	216.400,00	114.900,00
120	Alicılar	169.400,00	110.900,00
121	Alacak Senetleri	47.000,00	20.000,00
126	Verilen Depozito ve Teminatlar		4.000,00
128	Şüpheli Ticari Alacaklar	125.000,00	
129	Şüpheli Ticari Alacaklar Karş. (-)	125.000,00	
15	Stoklar	56.700,00	52.290,00
153	Ticari Mallar	56.700,00	42.290,00
159	Verilen Sipariş Avansları		10.000,00
19	Diğer Dönen Varlıklar	3.150,00	1.170,00
190	Devreden KDV		1.170,00
193	Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	3.150,00	
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI		678.355,00	594.960,00

Tablo 1.16 ND Mimarlık Bilançosu (Aktif) (Devamı)

ND MİMARLIK LTD.ŞTİ. 31.12.2015 ÖZET BİLANÇOSU (AKTİF DEVAMI)			
		Önceki Dön.	Cari Dönem
2	DURAN VARLIKLAR	471.700,00	76.990,00
25	Maddi Duran Varlıklar	471.700,00	76.990,00
252	Binalar	112.400,00	
253	Tesis, Makine ve Cihazlar	123.000,00	42.290,00
254	Taşıtlar	227.000,00	41.000,00
255	Demirbaşlar	56.000,00	
257	Birikmiş Amortismanlar (-)	46.700,00	6.300,00
260	Haklar		25.000,00
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI		471.700,00	101.990,00
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI		1.150.055,00	696.950,00

Tablo 1.17 ND Mimarlık Bilançosu (Pasif)

ND MİMARLIK LTD.ŞTİ. 31.12.2015 ÖZET BİLANÇOSU (PASİF)			
		Önceki Dön.	Cari Dönem
3	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	598.310,00	299.876,00
30	Mali Borçlar	125.200,00	56.500,00
300	Banka Kredileri	125.200,00	56.500,00
32	Ticari Borçlar	157.000,00	84.600,00
320	Satıcılar	157.000,00	84.600,00
326	Alınan Depozito ve Teminatlar		5.000,00
33	Diğer Borçlar	164.510,00	135.270,00
331	Ortaklara Borçlar	132.000,00	107.750,00
335	Personele Borçlar	32.510,00	27.520,00
36	Ödenecek Vergi ve Diğer Yüküml.	85.000,00	38.350,00
360	Ödenecek Vergi ve Fonları	67.500,00	17.150,00
361	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	32.500,00	21.200,00
368	Vadesi Geçmiş Ert. veya Taksitlendirilmiş	17.500,00	
37	Borç ve Gider Karşılıkları	48.000,00	15.156,00
370	Dönem Karı Vergi ve Diğer	48.000,00	15.156,00
38	Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider	18.600,00	
380	Gelecek Aylara Ait Gelirler	18.600,00	
KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR		598.310,00	334.876,00

Tablo 1.18 ND Mimarlık Bilançosu (Pasif) (Devamı)

ND MİMARLIK LTD.ŞTİ. 31.12.2015 ÖZET BİLANÇOSU (PASİF DEVAMI)			
		Önceki Dön.	Cari Dönem
5	ÖZKAYNAKLAR	551.745,00	360.774,00
50	Ödenmiş Sermaye	250.000,00	250.000,00
500	Sermaye	250.000,00	250.000,00
54	Kar Yedekleri	109.745,00	50.150,00
540	Yasal Yedekler	58.745,00	31.450,00
549	Özel Fonlar	51.000,00	18.700,00
59	Dönem Net Karı (Zararı)	192.000,00	60.624,00
590	Dönem Net Karı	192.000,00	60.624,00
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI		551.745,00	360.774,00
PASİF KAYNAKLAR TOPLAMI		1.150.055,00	696.950,00

Tablo 1.19 ND Mimarlık Gelir Tablosu

ND MİMARLIK LTD.ŞTİ. 31.12.2015 Tarihli ÖZET GELİR TABLOSU		
	Önceki Dönem	Cari Dönem
A-Brüt Satışlar	1.930.000,00	1.470.000,00
1-Yurt İçi Satışlar	1.775.000,00	1.310.000,00
2-Yurt Dışı Satışlar	155.000,00	160.000,00
B-Satış İndirimleri (-)	(30.000,00)	(17.500,00)
2-Satıştan İskontalar (-)	(30.000,00)	(17.500,00)
C-Net Satışlar	1.900.000,00	1.452.500,00
D-Satışların Maliyeti (-)	(950.000,00)	(720.000,00)
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)	(950.000,00)	(720.000,00)
BRÜT SATIŞ KARI (ZARARI)	950.000,00	732.500,00
E-Faaliyet Giderleri (-)	(710.000,00)	(656.720,00)
1-Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)		8.000,00
2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	(160.000,00)	(76.720,00)
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	(550.000,00)	(572.000,00)
ESAS FAALİYET KARI (ZARARI)	240.000,00	75.780,00
FAALİYET KARI (ZARARI)	240.000,00	75.780,00
DÖNEM KARI (ZARARI)	240.000,00	75.780,00
K-DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞ.(-)	(48.000,00)	(15.156,00)
DÖNEM NET KARI (ZARARI)	192.000,00	60.624,00

3.2.2. Trasbest

ND Grup şirketlerinden en yenisi ve çalışma konusu itibariyle en farklı özelliğe sahip olanı Trasbest'tir. Trasbest; Asbest tespit, analiz, ölçüm, söküm ve temizlik, bertaraf hizmetleri sunmaktadır ve Ekim/2014 döneminde kurulmuş ve ana ortaklık olan ND Mimarlık tarafından %100 hissesi 1.6.2015 tarihinde satın alınmıştır.

Bilindiği üzere, Asbest, doğal bir silikat minerali olup, uzun yıllar mukavemeti arttırması ve yüksek sıcaklıklarda yalıtımı sağlaması nedeniyle "Muhteşem Lif" olarak tanımlanmış ve birçok malzemenin içeriğine eklenerek günlük hayatımızda yer almıştır.

Asbest içerikli malzemelerin sayısı 3000'den fazla olarak literatürlere girmiş olmakla beraber, bunlardan bazıları; conta, balata, boru yalıtımı, marley zemin döşemesi, eternit çatı kaplaması, cam macunudur.

Asbest hakkında yayınlanan en son yasal düzenlemeye göre Asbestin çıkarılması, işlenmesi, satılması ve ithalatı; Asbest içeren her türlü ürünün ithalatı ve satılması; Asbest ürünlerinin veya asbest ilave edilmiş ürünleri üretimi ve işlenmesi yasaktır. Ayrıca Asbest kullanılmış alanlarda yapılacak yıkım, tamir, bakım ve yenileme çalışmaları öncesinde Risk Değerlendirmesiyle birlikte Asbest Araştırma Raporu haazırlanması, bu çalışmaların Asbest Söküm Elemanlarınca ve Asbest Söküm Uzmanlarının gözetiminde yapılması yasal zorunluluktur.

Trasbest, yasal yükümlülöklere uygun olarak Asbest söküm faaliyetlerini gerçekleştiren bir ND Grup şirkettir.

Tablo 1.20 Trasbest Bilançosu (Aktif)

TRASBEST LTD.ŞTİ. 31.12.2015 ÖZET BİLANÇOSU (AKTİF)			
		Önceki Dön.	Cari Dönem
1	DÖNEN VARLIKLAR	131.530,00	407.800,00
10	Hazır Değerler	73.180,00	240.375,00
100	Kasa	29.320,00	60.250,00
101	Alınan Çekler		65.000,00
102	Bankalar	43.860,00	115.125,00
12	Ticari Alacaklar	31.350,00	93.975,00
120	Alıcılar	27.850,00	86.575,00
126	Verilen Depozito ve Teminatlar	3.500,00	7.400,00
15	Stoklar	24.000,00	62.500,00
153	Ticari Mallar	24.000,00	62.500,00
19	Diğer Dönen Varlıklar	3.000,00	10.950,00
196	Personel Avansları	3.000,00	10.950,00
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI		131.530,00	407.800,00
TRASBEST LTD.ŞTİ. 31.12.2015 ÖZET BİLANÇOSU (AKTİF DEVAMI)			
		Önceki Dön.	Cari Dönem
2	DURAN VARLIKLAR	27.570,00	172.435,00
25	Maddi Duran Varlıklar	24.570,00	157.435,00
250	Arazi ve Arsalar		45.000,00
253	Tesis, Makine ve Cihazlar	8.570,00	22.435,00
254	Taşıtlar	16.000,00	90.000,00
26	Maddi Olmayan Duran Varlıklar	3.000,00	15.000,00
260	Haklar	3.000,00	15.000,00
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI		27.570,00	152.435,00
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI		159.100,00	580.235,00

Tablo 1.21 Trasbest Bilançosu (Pasif)

TRASBEST LTD.ŞTİ. 31.12.2015 ÖZET BİLANÇOSU (PASİF)			
		Önceki Dön.	Cari Dönem
3	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	33.400,00	244.750,00
30	Mali Borçlar	14.075,00	10.000,00
300	Banka Kredileri		10.000,00
32	Ticari Borçlar	9.575,00	46.750,00
320	Satıcılar	9.575,00	31.000,00
321	Borç Senetleri		20.000,00
329	Diğer Ticari Borçlar		15.750,00
33	Diğer Borçlar	4.500,00	46.650,00
331	Ortaklara Borçlar	2.500,00	25.000,00
335	Personele Borçlar	2.000,00	21.650,00
36	Ödenecek Vergi ve Diğer Yüküml.		74.100,00
360	Ödenecek Vergi ve Fonları		42.400,00
361	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri		31.700,00
37	Borç ve Gider Karşılıkları	5.250,00	47.250,00
370	Dönem Karı Vergi ve Diğer	5.250,00	47.250,00
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI		33.400,00	244.750,00

TRASBEST LTD.ŞTİ. 31.12.2015 ÖZET BİLANÇOSU (PASİF DEVAMI)			
		Önceki Dön.	Cari Dönem
5	ÖZKAYNAKLAR	125.700,00	335.485,00
50	Ödenmiş Sermaye	100.000,00	100.000,00
500	Sermaye	100.000,00	100.000,00
54	Kar Yedekleri	4.700,00	46.485,00
540	Yasal Yedekler	4.700,00	46.485,00
59	Dönem Net Karı (Zararı)	21.000,00	189.000,00
590	Dönem Net Karı	21.000,00	189.000,00
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI		125.700,00	335.485,00
PASİF KAYNAKLAR TOPLAMI		159.100,00	580.235,00

Tablo 1.22 Trasbest Gelir Tablosu

TRASBEST LTD.ŞTİ. 31.12.2015 TARİHLİ ÖZET GELİR TABLOSU		
	Önceki Dönem	Cari Dönem
A-Brüt Satışlar	228.750,00	915.000,00
1-Yurt İçi Satışlar	228.750,00	915.000,00
B-Satış İndirimleri (-)	650,00	13.500,00
1-Satıştan İadeler (-)	650,00	13.500,00
C-Net Satışlar	228.100,00	901.500,00
D-Satışların Maliyeti (-)	109.000,00	404.645,00
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)	109.000,00	404.645,00
BRÜT SATIŞ KARI (ZARARI)	119.100,00	496.855,00
E-Faaliyet Giderleri	92.850,00	260.605,00
1-Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)		13.500,00
2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	17.500,00	84.000,00
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	75.350,00	163.105,00
ESAS FAALİYET KARI (ZARARI)	26.250,00	236.250,00
FAALİYET KARI (ZARARI)	26.250,00	236.250,00
DÖNEM KARI (ZARARI)	26.250,00	236.250,00
K-DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞ.(-)	5.250,00	47.250,00
DÖNEM NET KARI (ZARARI)	21.000,00	189.000,00

3.3.3. Konsolidasyon İşlemleri

Bu bölümde ND Grup şirketleri ND Mimarlık ve tamamına sahip olduğu Trasbest şirketlerinin bireysel finansal tabloları konsolide edilecektir. ND Grup 31.12.2015 tarihli 2015 yılına ait konsolide finansal tabloların oluşturulabilmesi için 01.01.2015-31.12.2015 tarihleri arasında ND Mimarlık ve Trasbest şirketleri arasında gerçekleşen muhasebeye konu işlemlerin belirlenmesi ve gerekli eliminasyon işlemlerinin yapılması gerekmektedir. Ana ortaklık olan ND Mimarlık ve bağlı ortaklık olan Trasbest şirketleri arasında ilgili dönemde aşağıdaki işlemler gerçekleşmiştir:

1. Trasbest firmasının 101 Alınan Çekler hesap bakiyesinden 15.000-TL.'si ND Mimarlık firması çekidir,
2. ND Mimarlık firmasının 103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri hesap bakiyesinden 15.000-TL.'si Trasbest firmasına düzenlenen çekten kaynaklıdır,

3. ND Mimarlık firmasının 121 Alacak Senetleri hesap bakiyesinden 20.000-TL.'si Trasbest firmasının düzenlediği vadeli senetten oluşmaktadır,
4. Trasbest firmasının 321 Borç Senetleri hesap bakiyesinden 20.000-TL.'si ND Mimarlık firmasına verilen senettir,
5. Trasbest firmasının bilançosunda kayıtlı olan 126 Verilen Depozito ve Teminatlar tutarından 5.000-TL.'si ND Mimarlık firmasıyla birlikte kullanılan ortak ofisten kaynaklı olarak ND Mimarlık firmasına ödenmiştir,
6. ND Mimarlık firmasının bilançosunda kayıtlı olan 326 Alınan Depozito ve Teminatlar tutarından 5.000-TL.'si Trasbest firmasıyla birlikte kullanılan ortak ofisten kaynaklı olarak Trasbest firması tarafından ödenmiştir,
7. ND Mimarlık firması tarafından 159 Verilen Sipariş Avansları hesabına alacak kaydedilerek 10.000 TL. Trasbest firmasına stok sarf malzemesi alımı için avans verilmiştir,
8. Trasbest firması stok sarf malzemesi alımı için ND Mimarlık firması tarafından ödenen 10.000 TL.'yi 340 Alınan Sipariş Avansları hesabına borç kaydetmiştir,
9. ND Mimarlık firmasının 260 Haklar hesabındaki bakiyenin 25.000 TL.'si grup şirketlerinden Trasbest firmasının lisansları sayesinde alınmış olan Yetkilendirmedendir,
10. ND Mimarlık firmasının 320 Ticari Borçlar hesap bakiyesinin 30.000,00-TL.'si Trasbest firmasındandır,
11. Trasbest firmasının 120 Ticari Alacaklar hesap bakiyesinin 30.000,00-TL.'si ND Mimarlık firmasındandır,
12. Trasbest firmasının Asbestli çatı söküm işi yaptığı ABC Boya Fabrikası'nda, yeni çatı malzemesinin montaj işini alt işveren olarak ND Mimarlık firması yapmıştır. 361 Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri hesabında 6.500-TL. olarak yer almaktadır.
13. Trasbest firması dönem içindeki bir işe ait Asbest Söküm Hizmetini 200.000,00-TL. maliyet bedeliyle ND Mimarlık firmasına fatura etmiştir ve 600 Yurtiçi Satışlar hesabına kaydetmiştir,

14. ND Mimarlık firması yaptırdığı Asbest söküm işleri için kullanılan ve 711 Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri 30.000-TL.'lik malzemeyi Trasbest firmasına sağlamıştır,
15. Trasbest firması ND Mimarlık bordrosunda kayıtlı bulunan 3 personelin Hizmet Üretimindeki Asbest söküm ekibinde yıl boyunca kullanmış ve ND Mimarlık tarafından bunun için 720 Direkt İşçilik Giderleri hesabından 36.000-TL. Trasbest'e yansıtılmıştır,
16. ND Mimarlık firması tarafından Yapı Analiz laboratuvarı kurulması aşamasında Asbest için de faaliyette bulunulması nedeniyle 750 Araştırma ve Geliştirme Giderleri hesabından 8.000-TL. Trasbest firmasına yansıtılmıştır,
17. Trasbest firması Asbest söküm işi için ziyaret ettiği tesislerde ND Mimarlık firmasına yaratabileceği işler için katlandığı maliyetlerden 750 Araştırma ve Geliştirme Giderleri hesabındaki 13.500-TL.'yi ND Mimarlık firmasına yansıtmıştır,
18. ND Mimarlık firması maliyeti dönem içindeki bir işe ait olan Asbest Söküm Hizmetini 200.000,00-TL. maliyet bedeliyle Trasbest firmasından almış ve 740 Hizmet Üretim Maliyeti hesabına kaydetmiştir,
19. Trasbest firmasının gruba yarattığı iş hacmi nedeniyle 760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri hesap bakiyesinin %25'i ND Mimarlık'a yansıtılmıştır.
20. ND Mimarlık'a ait 770 Genel Yönetim Giderleri hesap bakiyesi altında 10.000-TL.'si ortak kullanılan ofis kirasından dolayı Trasbest firmasına aittir,
21. ND Mimarlık'a ait 770 Genel Yönetim Giderleri hesap bakiyesi altında 3.500-TL.'si ortak kullanılan ofis Elektrik, Su, Doğalgaz giderlerinden dolayı Trasbest firmasına aittir,
22. ND Mimarlık'a ait 770 Genel Yönetim Giderleri hesap bakiyesi altında 17.500-TL.'si ortak kullanılan ofisteki Ofis Asistanı giderlerinden dolayı Trasbest firmasına aittir,
23. ND Mimarlık'a ait 770 Genel Yönetim Giderleri hesap bakiyesi altında 14.000-TL.'si ortak kullanılan Merkez ofiste görev yapan Mali Müşavir ücretlerinden dolayı Trasbest firmasına aittir,

24. ND Mimarlık'a ait 770 Genel Yönetim Giderleri hesap bakiyesi altında 18.000-TL.'si ortak kullanılan Merkez ofiste görev yapan Avukat ücretlerinden dolayı Trasbest firmasına aittir,

Eliminasyon İşlemleri Açıklamaları

1. ND Mimarlık firmasının Satılan Hizmet Maliyeti'nde yer alan ve grup içinde gerçekleşen kalemler şunlardır;

711-Direkt İlk Madde ve Malzeme Gid.	30.000,00-TL.
740-Hizmet Üretim Maliyeti	200.000,00-TL.
Toplam	230.000,00-TL.

2. Trasbest firmasının Satılan Hizmet Maliyet'inde yer alan ve grup içinde gerçekleşen kalemler şunlardır;

720 Direkt İşçilik Giderleri	36.000,00-TL.
Toplam	36.000,00-TL.

3. Trasbest firmasının gruba yarattığı iş hacmi nedeniyle ND Mimarlık'a yansıttığı giderin hesaplanması

760-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	84.000,00-TL.
---	---------------

Yansıtılan Tutar 21.000,00-TL. (25%)

4. ND Mimarlık Gelir Tablosu'nda yer alan Genel Yönetim Giderleri'nden grup içinde gerçekleşen kalemler şunlardır;

○ Ortak Ofis Kirası	10.000,00-TL.
○ Elektrik, Su, Doğalgaz Giderleri	3.500,00-TL.
○ Ofis Asistanı	17.500,00-TL.
○ Mali Müşavir Ücretleri	14.000,00-TL.
○ Avukat Ücretleri	18.000,00-TL.

Toplam 63.000,00-TL.

3.3.1.1. Konsolide Bilançonun Hazırlanması

Tablo 1.23 ND Grup Konsolide Bilançosu Çalışma Tablosu (Aktif)

ND GRUP 31.12.2015 Tarihi		Konsolide	Bilançosu	Düzeltilme		
		ND Mimarlık	Trasbest	Borç	Alacak	KONSOLİDE
1	DÖNEN VARLIKLAR	594.960,00	407.800,00			937.760,00
10	Hazır Değerler	401.600,00	240.375,00			611.975,00
100	Kasa	107.100,00	60.250,00			162.350,00
101	Alınan Çekler	135.000,00	65.000,00		15.000,00	185.000,00
102	Bankalar	144.500,00	115.125,00			259.625,00
103	Verilen Çekler ve Öd. Em. (-)	20.000,00	-	15.000,00		5.000,00
12	Ticari Alacaklar	114.900,00	93.975,00			198.875,00
120	Alıcılar	110.900,00	86.575,00		30.000,00	167.475,00
121	Alacak Senetleri	20.000,00		20.000,00		20.000,00
126	Verilen Depozito ve Teminatlar	4.000,00	7.400,00	5.000,00		6.400,00
15	Stoklar	52.290,00	62.500,00			104.790,00
153	Ticari Mallar	42.290,00	62.500,00			104.790,00
159	Verilen Sipariş Avansları	10.000,00		10.000,00		10.000,00
19	Diğer Dönen Varlıklar	1.170,00	10.950,00			12.120,00
190	Devreden KDV	1.170,00				1.170,00
196	Personel Avansları		10.950,00			10.950,00
	DÖNEN VARLIKLAR	594.960,00	407.800,00	0,00	0,00	937.760,00
2	DURAN VARLIKLAR	76.990,00	172.435,00			229.425,00
25	Maddi Duran Varlıklar	76.990,00	157.435,00			214.425,00
250	Arazi ve Arsalar		45.000,00			45.000,00
253	Tesis, Makine ve Cihazlar	42.290,00	22.435,00			64.725,00
254	Taşıtlar	41.000,00	90.000,00			111.000,00
257	Birikmiş Amortismanlar (-)					6.300,00
26	Maddi Olmayan Duran Varlıklar	6.300,00	15.000,00			25.000,00
260	Haklar	25.000,00	15.000,00	25.000,00		25.000,00
	DURAN VARLIKLAR	101.990,00	172.435,00			229.425,00
	AKTİF TOPLAMI	696.950,00	580.235,00			1.167.185,00

Tablo 1.24 ND Grup Konsolide Bilançosu Çalışma Tablosu (Pasif)

ND GRUP 31.12.2015 Tarihli Konsolide Bilançosu		Düzeltilme				
		ND Mimarlık	Trasbest	Borç	Alacak	Konsolide
3	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	299.876,00	244.750,00			489.626,00
30	Mali Borçlar	56.500,00	10.000,00			66.500,00
300	Banka Kredileri	56.500,00	10.000,00			66.500,00
32	Ticari Borçlar	89.600,00	51.750,00			110.600,00
320	Satıcılar	84.600,00	31.000,00		30.000,00	85.600,00
321	Borç Senetleri		20.000,00		20.000,00	20.000,00
326	Alınan Depozito ve Tem.	5.000,00			5.000,00	5000,00
33	Diğer Borçlar	135.270,00	46.650,00			146.920,00
331	Ortaklara Borçlar	107.750,00	25.000,00			107.750,00
335	Personele Borçlar	27.520,00	21.650,00			39.170,00
336	Diğer Ticari Borçlar	38.350,00	15.750,00			15.750,00
340	Alınan Sipariş Avansları		10.000		10.000,00	10.000,00
36	Ödenecek Vergi ve Diğer Yüküml.		74.100,00			112.450,00
360	Ödenecek Vergi ve Fonları	17.150,00	42.400,00			59.550,00
361	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	21.200,00	31.700,00		6.500,00	52.900,00
37	Borç ve Gider Karşılıkları		47.250,00			62.406,00
370	Dönem Karı Vergi ve Diğer	15.156,00	47.250,00			62.406,00
Kısa Vad. Yab. Kaynaklar Top.		294.876,00	244.750,00			489.626,00
5	ÖZKAYNAKLAR	360.774,00	335.485,00			657.559,00
50	Ödenmiş Sermaye	250.000,00	100.000,00			350.000,00
500	Sermaye	250.000,00	100.000,00			350.000,00
54	Kar Yedekleri	50.150,00	46.485,00			57.935,00
540	Yasal Yedekler	31.450,00	46.485,00			57.935,00
549	Özel Fonlar	18.700,00				8.700,00
59	Dönem Net Karı (Zararı)	60.624,00	189.000,00			249.624,00
590	Dönem Net Karı	60.624,00	189.000,00			249.624,00
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI		360.774,00	335.485,00			657.559,00
PASİF KAYNAKLAR TOPLAMI		696.950,00	580.235,00			1.167.185,00

ND GRUP 31.12.2015
Tarihli Konsolide Bilançosu

1	DÖNEN VARLIKLAR	937.760,00	3	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	489.626,00
10	Hazır Değerler	621.975,00	30	Mali Borçlar	66.500,00
100	Kasa	162.350,00	300	Banka Kredileri	66.500,00
101	Alınan Çekler	200.000,00	32	Ticari Borçlar	101.350,00
102	Bankalar	259.625,00	320	Satıcılar	85.600,00
12	Ticari Alacaklar	198.875,00	336	Diğer Ticari Borçlar	15.750,00
120	Alıcılar	167.475,00	33	Diğer Borçlar	146.920,00
121	Alacak Senetleri	20.000,00			
126	Verilen Depozito ve Teminatlar	11.400,00	331	Ortaklara Borçlar	107.750,00
15	Stoklar	104.790,00	335	Personele Borçlar	39.170,00
153	Ticari Mallar	104.790,00	36	Ödenecek Vergi ve Diğer Yüküml.	112.450,00
159	Verilen Sipariş Avansları	10.000,00			
19	Diğer Dönen Varlıklar	12.120,00	360	Ödenecek Vergi ve Fonları	59.550,00
190	Devreden KDV	1.170,00	361	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	52.900,00
196	Personel Avansları	10.950,00	37	Borç ve Gider Karşılıkları	62.406,00
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI		937.760,00	370	Dönem Karı Vergi ve Diğer	62.406,00
2	DURAN VARLIKLAR	229.425,00	5	ÖZKAYNAKLAR	657.559,00
25	Maddi Duran Varlıklar	214.425,00	50	Ödenmiş Sermaye	350.000,00
250	Arazi ve Arsalar	45.000,00	500	Sermaye	350.000,00
253	Tesis, Makine ve Cihazlar	64.725,00	54	Kar Yedekleri	57.935,00
254	Taşıtlar	111.000,00	540	Yasal Yedekler	57.935,00
257	Birikmiş Amortismanlar (-)	6.300,00	549	Özel Fonlar	8.700,00
26	Maddi Olmayan Duran Varlıklar	25.000,00	59	Dönem Net Karı (Zararı)	249.624,00
260	Haklar	25.000,00	590	Dönem Net Karı	249.624,00
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI		229.425,00		ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI	657.559,00
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI		1.167.185,00		PASİF KAYNAKLAR TOPLAMI	1.167.185,00

3.3.1.2. Konsolide Gelir Tablosunun Açıklanması

Tablo 1.26 ND Grup Konsolide Gelir Tablosu Çalışma Tablosu

Düzeltilme

ND GRUP 31.12.2015 Tarihli KONSOLİDE GELİR TABLOSU				
	ND Mimarlık	Trasbest	Grup İçi İşlem	KONSOLİDE
A-Brüt Satışlar	1.470.000,00	915.000,00		2.185.000,00
1-Yurt İçi Satışlar	1.310.000,00	915.000,00	200.000,00	
2-Yurt Dışı Satışlar	160.000,00			
B-Satış İndirimleri (-)	(17.500,00)	13.500,00		31.000,00
1-Satıştan İadeler (-)	(17.500,00)	13.500,00		
2-Satıştan İskontolar (-)				
C-Net Satışlar	1.452.500,00	901.500,00		2.154.000,00
D-Satışların Maliyeti (-)	(720.000,00)	404.645,00		858.625,00
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)	(720.000,00)	404.645,00	266.000,00	
BRÜT SATIŞ KARI (ZARARI)	732.500,00	496.855,00		1.295.375,00
E-Faaliyet Giderleri (-)	(656.720,00)	260.605,00		825.825,00
1. Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	8.000,00	13.500,00	13.500,00	13.500,00
2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	(76.720,00)	84.000,00	21.000,00	139.720,00
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	(572.000,00)	163.105,00	63.000,00	672.605,00
ESAS FAALİYET KARI (ZARARI)	75.780,00	236.250,00		312.030,00
FAALİYET KARI (ZARARI)	75.780,00	236.250,00		312.030,00
DÖNEM KARI (ZARARI)	75.780,00	236.250,00		312.030,00
K-DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞ.(-)				
ANA ORTAKLIK DIŞI KAR/ZARAR	(15.156,00)	(47.250,00)	0,0	(62406,00)
KONSOLİDE KAR	60.624,00	189.000,00		249.624,00

Tablo 1.27 ND Grup Konsolide Gelir Tablosu

ND GRUP 31.12.2015 Tarihli KONSOLİDE GELİR TABLOSU	
	KONSOLİDE
A-Brüt Satışlar	2.185.000,00
1-Yurt İçi Satışlar	
2-Yurt Dışı Satışlar	
B-Satış İndirimleri (-)	31.000,00
1-Satıştan İadeler (-)	
2-Satıştan İskontalar (-)	
C-Net Satışlar	2.154.000,00
D-Satışların Maliyeti (-)	858.625,00
3-Satılan Hizmet Maliyeti (-)	
BRÜT SATIŞ KARI (ZARARI)	1.295.375,00
E-Faaliyet Giderleri (-)	825.825,00
2-Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	13.500,00
3-Genel Yönetim Giderleri (-)	139.720,00
ESAS FAALİYET KARI (ZARARI)	672.605,00
FAALİYET KARI (ZARARI)	312.030,00
DÖNEM KARI (ZARARI)	312.030,00
K-DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞ.(-)	312.030,00
ANA ORTAKLIK DIŞI KAR/ZARAR	(62406,00)
KONSOLİDE KAR	249624,00

SONUÇ

Bu tez çalışmasında KOBİ ve Konsolidasyon Kavramları ile Konsolide Finansal Tablolar hakkında detaylı olarak bilgiler verilmiştir. Son bölümde ise hizmet sektöründe faaliyet gösteren ND Mimarlık (ana ortaklık) ve Trasbest (bağlı ortaklık) şeklinde 2 (iki) şirketin oluşturduğu ND Grup konsolide finansal tabloları hazırlanmış ve sunulmuştur.

Çalışma içerisinde de ifade edildiği üzere hiç şüphesiz KOBİ'ler ekonominin en önemli yapı taşlarından biridir. Konsolide finansal tablolar ise bu denli önemli olan ekonomik birimlerin grup olarak değerlendirildiğinde karar mekanizmaları ve ilişkili tarafların doğru yönlendirilmesine imkan sağlaması açısından son derece önemlidir.

Bir yatırımcının bireysel finansal tablosunda kar ettiği ifade edilen bir şirkete yatırım yaparken aslında grup olarak incelendiğinde belki de bu karının önemli bir kısmını grup içinde zarar etmekte olan bir başka şirketle olan işlemlerinden gerçekleştirebileceği; yine bir banka veya benzeri kurumun değerlendirmesinde bireysel finansal tablosunda alacakları ve borçlarıyla aslında pozitif eğilimli olarak ifade edilebilecek bir şirketin, aslında grup içindeki işlemlerinin oldukça fazla olduğu ve verileri etkilediği, dolayısıyla konsolide finansal tabloların değerlendirilmesi durumunda negatif eğilimli bir değerlendirmenin yapılabileceği durumlar mümkündür.

İşletmelerin yaptığı yatırımlarda, yatırım yapılan işletmenin finansal tabloları karar alma mekanizmasında önemli bir role sahiptir. Bu nedenle, finansal tabloların güvenilir, tarafsız, ihtiyaca uygun ve karşılaştırılabilir olması gerekmektedir. İşletmelerin bireysel finansal tabloları için geçerli olan bu kavramlar konsolide finansal tablolar için de geçerlidir.

Finansal tablo kullanıcılarının, ana ortaklık hakkında tam olarak bilgi sahibi olması konsolide finansal tablolar ile mümkündür. Söz konusu tarafların ana ortaklık ile ilgili alacağı kararın etkinliği ve güvenilirliği, grup işletmelerinin tek çatı altında konsolide edilen finansal tablolar ve finansal tabloları açıklayıcı nitelikte olan dipnotlar ile sağlanmaktadır.

Ana ortaklık ve bağlı ortaklıklarına ait finansal tabloları konsolide edilerek, birlikte değerlendirilebilmesi için özet olarak şu koşullar sağlanmalıdır:

- a. Finansal tabloların aynı raporlama tarihinde raporlanması,
- b. Finansal tabloların aynı muhasebe politikaları kullanılarak hazırlanması,
- c. Finansal tabloların hazırlanmasında aynı muhasebe standartlarının uygulanması,
- d. Bağlı ortaklıklardaki kontrolün kaybedilmesi,
- e. Azınlıklara düşen paylar,
- f. Bağlı ortaklığın konsolidasyon kapsamındaki şirketlere ait imtiyazlı hisselerle sahip olması.

Ana ortaklık tarafından konsolide finansal tablolar düzenlenirken; ana ortaklık ortaklığın sahip olduğu pay hangi konsolidasyon yönteminin uygulanacağını belirler.

Ana ortaklığın yatırım yaptığı işletmede kontrol gücü varsa diğer bir ifade ile ana ortaklık yatırım yaptığı işletmenin yönetim kurulunda alınan kararlar üzerinde söz sahibi olup, tek başına etkili olabiliyorsa; ana ortaklık yatırım yaptığı işletmeyi finansal tablolarına tam konsolidasyon yöntemine göre yansıtmaktadır. UMS 27 standardına göre tam konsolidasyon yönteminde ana ortaklık bağlı ortaklıkların tüm finansal tablo kalemlerini kendi finansal tablo kalemleri ile birleştirmektedir.

Ana ortaklık yatırım yaptığı işletmede önemli etkiye sahipse yani ana ortaklığın yatırım yaptığı işletmenin yönetimine katılma hakkı bulunuyorsa; ana ortaklık UMS 28 standardına göre özkaynak yöntemiyle konsolide ederek yatırımını kendi finansal tablolarına yansıtmaktadır. Özkaynak yönteminde, yatırım gerçeğe uygun değer ile yatırımcı tarafından muhasebeleştirilmekte ve dönemler itibariyle değerindeki değişiklikler (iştirakin kar etmesi, zarar etmesi veya değer düşüklüğü durumları) yatırımın değerine yansıtılmaktadır.

Konsolidasyon yöntemleri incelendiğinde görülmektedir ki, tam konsolidasyon yönteminden özkaynak yöntemine geldikçe birleştirme süreci kolaylaşmakta, ancak verilen bilgi sınırlanmaktadır. Bu bakımdan standartlar, uzun vadeli yatırımların raporlanmasında bu sıralamayı esas almakta ve önem düzeyine göre kullanılacak yönteme karar vermektedir. Örneğin; bağlı ortaklıklar tam konsolidasyon, iştirakler ise özkaynak yöntemine göre ana ortaklığın finansal tabloları ile birleştirilmektedir.

KOBİ muhasebe standartlarının uygulanması ve konsolide finansal tablolarının hazırlanması; KOBİ'lerin finansal verilerinin hem ulusal hem de uluslararası anlamda karşılaştırılabilir olması ve yurtdışı işletme birleşmelerinin gerçekleşmesine katkı sağlar.

Yukarıda çeşitli şekillerde açıklanmaya çalışıldığı üzere konsolide finansal tablolar karar alıcılara ışık tutmaktadır. Konsolide finansal tablolar grup içindeki işletmelerin tümünü tek bir işletme gibi değerlendirme imkanı sağladığından mali verileri kötü olan bir işletmenin, grup içindeki mali verileri iyi olan diğer işletmenin etkisi ile konsolide finansal tablolarda kaybolması durumu ortaya çıkabilir. Bu çalışmada hazırlanan konsolide finansal tablolarla ortaya çıkan durum, bireysel finansal tablolardaki olumlu mali verileri konsolide finansal tablolarda grup için de teyit eder nitelikte olmuştur.

KAYNAKÇA

Akdoğan, N. (2001). *TMS-5 Konsolide Finansal Tablolar Standardının İncelenmesi ve Bir Örnek Uygulama*. Muhasebe ve Denetime Bakış, Sayı: 5.

Akdoğan, N. ve Sevilengül, O. (2007). *Türkiye Muhasebe Standartları ile Uyumlu Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması* (13. Baskı). İstanbul: İSMMMMO Yayınları.

Akdoğan, N. ve Tenker, N. (2007). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri* (12. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Akdoğan, N. (2010). *Kobi Finansal Raporlama Standardına Genel Bakış ve Tam Set IAS / TFRS'lerden Farklılığı*. Muhasebe ve Denetime Bakış. 6 Nisan.2011
www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger/N_Akdogan.pdf

Akdoğan, N., Aktaş, R., Deran, A., Erhan, D.U. ve Acar, V., (2011). *Türkiye Muhasebe Standartları ile Uyumlu Sektörel Muhasebe* (1. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Akgemci, T. (2001). *KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler*. Ankar: KOSGEB Yayınları.

Akgemici, T. ve Çelik A. (2010). *Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler*. Ankara: Gazi.

Arat, M. E. (1985). *Konsolide Mali Tablolar Tahlili*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ataman, Ü. (2003). *Tekdüzen Hesap Planı ve Mali Tablolar*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Atikeler, G. (1989). *Holdinglelerde Denetim ve Konsolide Mali Tablolar*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.

Bakanlar Kurulu Kararı. 18.11.2005 tarih, 25997 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 19.10.2005 karar tarihli, 2005/9617 sayılı ile *Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik*, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/11/20051118-5.htm>, 10.04.2015

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu. *Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesi, Bağlı Ortaklık, Birlikte Kontrol Edilen Ortaklık ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı*.

<http://www.bddk.org.tr/turkce/mevzuat/mevzuat.htm#5>, 10.07.2004

Bayülken, Y. ve Kütükoğlu, C. (2012). *KOBİ'ler*. Makine Mühendisleri Odası, Yayın No: 583.

Bayazıtlı, E., Çelik, O. ve Üstündağ, S. *Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış* Ankara: Tesmer Yayın No: 67

BDDK (2007). *Finansal Piyasalar Raporu*. Ankara.

BDDK (2014). *Finansal Piyasalar Raporu*. Ankara.

Booker, Q. (1988). *To Consolidate or not to Consolidate*. The National Public Accountant. Aug: 38-40.

Bushong, J. G. (1996). *FASB Proposes Significant Changes in Consolidation Policies and Procedures*. Ohio CPA Journal, Apr: 37-40.

Coşkun, O. (2009). *İş Ortaklıkları ve TMS 31'e göre İş Ortaklıklarındaki Payların Muhasebeleştirilmesi*. Muğla Üniversitesi Yayınları.

Çarıkçioğlu, P. (1972). *Konsolide Bilanço ve Konsolide Kar ve Zarar Tabloları ve Türkiye Uygulamasından Örnekler*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çelik, O. (1999). *Şirket Birleşmeleri ve Birleşmelerde Şirket Değerlemesi*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Çelik, A. ve Akgemci, T. (2007). *Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler*.

Çiftçi, Y. (2000). *İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesinde Özkaynak Yönteminin Kullanılması*. MÖDAV Muhasebe ve Bilim Dünya Dergisi. 2(4): 51-76.

Demirkaya, M. A.(2014). *Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde ("KOBİ") Finansal Planlama ve Finansal Risk Yönetimi Yolu İle Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Bir Uygulama Örneği*. (Doktora Tezi). İstanbul.

Dinçer, Ö. (1998) *Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası*. İstanbul.

Durman, M., Önder, H. (2007). *KOSGEB Teşvikleri*. İstanbul: Alfa Akademi.

Durmuş, A.H. (1984). *Yabancı Ülkelerde Çalışan Şirketlerimizin Finansal Tablolarını Konsolidasyonda Karşılaştıkları Sorunlar. Türkiye VI. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Uluslararası Muhasebe ve Denetim Sorunları*. Ankara: Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Basımevi.

Erdoğan, Z. (2012). *Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Bursa: Ekin Yayınevi.

European Commision (2005). *The New SME Definition : User Guide and Model Declaration. EC Enterprise and Industry Publications. https://ec.europa.eu/research/sme-techweb/pdf/sme-definition_en.pdf, 01.05.2016*

Gözlüklü, B. ve Bölükbaşı, T. (2009). *TMS-27 Çerçevesinde Finansal Tabloların Konsolidasyonu*. Vergi Dünyası, Sayı: 337.

Gündüz, G. (2006). *Uluslararası Muhasebe Standartları ve SPK'ya Göre İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Konsolide Mali Tabloların Hazırlanması ve Denetimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Haftacı, V. ve Kılınç, Y. (2013). *KOBİ TFRS'lere Göre Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesi*. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:25.

Karapınar, A. (2006) *Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Göre İşletme Birleşmeleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Kaya, İ. (2011) *Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Konsolide Finansal Tablolar*. Türkmen Kitabevi.

Koç, İ. Ö. (2008). *Türk Kobileri Bugünü ve Geleceği*. Arıkan Basım Yayın.

Kurtoğlu, R. (2012). *Türkiye Ekonomisi*. Ankara: Sinemis Yayın.

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin (KOBİ) Önemi, ve İkinci OECD-KOBİ İstanbul Balkanlar Konferansı, 13 Kasım 2011.

Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürlüğü. (2014). *Kobi Destekleri Ülke İncelemeleri*.

Kaptan, Ş. (1991). *Mali Tabloların Konsolidasyonu ve Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KGK. (2006). *TFRS 3 İşletme Birleşmeleri*.

KGK. (2011). *TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar*.

Örten, R. (1999). *Ortaklıklar ve Muhasebe Uygulamaları*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Örten, R., Kaval, H. ve Karapınar A. (2010). *TMS-TFRS*. Gazi Kitabevi.

Özdemir, S., Ersöz, H.Y. ve Sarıoğlu, H.İ. (2006). *İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ'lerin Desteklenmesi*. İstanbul: İTO Yayınları.

Özerhan, Y. ve Yanık, S. (2010). *Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları*. (1. Baskı). Ankara: TÜRMOB Yayınları-377.

Saraç, N. (1996). *Temel Mali Tabloların Konsolidasyonu ve Bir Uygulaması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sayar, A.R.Z. (2008). *Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Çağdaş Finansal Raporlama Dünyası: KOBİ Muhasebe Standartları*. Tesmer Yayın No:79.

Selvi, Y. ve Yılmaz, F. (2002). *SPK Konsolidasyon Tebliği'nin İncelenmesi ve Bir Örnek Uygulama*. Mali Çözüm Dergisi, Sayı:59 Nisan-Mayıs-Haziran.İstanbul: İSMMMO Yayınları.

T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2013). *KOSGEB 2008-2012 Stratejik Planı*.

Tutar, F. ve Ünlüleblebici, Y. (2014). *Türkiye'de KOBİ Kredilerinin Ekonomik Büyümeye Etkisi*. Global Journal of Economics and Business Studies.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu. *TMS-1 Finansal Tabloların Sunuluşu*
<http://www.tmsk.org.tr>, 09.02.2005

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, (2011). *Türkiye Finansal Raporlama Standartları* (9. Baskı). Ankara: TMSK Yayınları.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (2010). *KOBİ Türkiye Finansal Raporlama Standartları* (7. Baskı). Ankara: TMSK Yayınları.

Vinde, P. (1999) *General Introduction to Environment for SMEs*. Paris: OECD Publication.

Yalkın, Y.K. (1981). *İşletmeler Mali Analiz Teknikleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Yardımcıoğlu, M. *Finansal Tabloların Konsolidasyonu ve Uluslararası Muhasebe Standartları Yönünden Değerlendirilmesi*. Mali Çözüm Dergisi, Sayı: 90 Kasım-Aralık 2008: İSMMMMO Yayınları.

